

Дії Апостолів

Вознесіння Ісуса

¹ У моїй першій розповіді, Теофіле, я написав про все, що Ісус робив та чого навчав від початку ² до дня Його вознесіння, давши перед цим настанови через Духа Святого апостолам, яких обрав. ³ Після Свого страждання Ісус з'явився перед ними й дав багато переконливих доказів, що Він живий. Ісус являвся їм упродовж сорока днів та говорив про Царство Боже.

⁴ Одного разу, перебуваючи з ними за столом, Ісус наказав їм: **«Не відходьте з Єрусалима й чекайте на обітницю Отця, про яку ви чули від Мене; ⁵ бо Іван хрестив водою, ви ж через декілька днів будете хрещені Духом Святим».**

⁶ Коли вони зібралися разом, то спитали Його:
—Господи, чи в цей час Ти маєш намір відновити Царство Ізраїлеві?

⁷ Він відповів:

—Не ваша справа знати часи та строки, котрі Отець установив у Своїй владі. ⁸ Але коли Дух Святий зійде на вас, ви отримаєте силу й будете Моїми свідками в Єрусалимі, у всій Юдеї, у Самарії та аж до краю землі.

⁹ Після цих слів Ісус на їхніх очах був узятий *на небо*, і хмара сховала Його від їхнього зору.

¹⁰ Коли вони уважно дивилися на небо, як Він піднімався, раптом з'явилися двоє чоловіків у білих одягах ¹¹ і сказали: **«Галілеяни, чому ви стоїте та вдивляєтеся в небо? Цей Ісус, Який був узятий від вас на небо, прийде так само, як оце ви бачили, що Він пішов на небо».**

Обрання іншого апостола замість Юди

12 Після цього вони повернулися в Єрусалим з гори, яка зветься Оливною й знаходиться на відстані Суботньої дороги від Єрусалима.* 13 Коли прийшли, то піднялися до верхньої кімнати та залишалися там. Разом були:

Петро, Іван, Яків та Андрій,
Филип і Фома,
Варфоломій і Матвій,
Яків, син Алфеїв, Симон Зилот і Юда, син Якова.

14 Усі вони перебували разом у молитві. З ними були й деякі жінки, а також Марія, мати Ісуса, і Його брати.

15 У ті дні Петро піднявся серед братів (а на зібранні було близько ста двадцяти осіб) і промовив: 16 «Брати! Належало статися тому, що в Писанні прорік Дух Святий через вуста Давида про Юду, який став поводитирем тих, хто заарештував Ісуса. 17 Він був одним із нас і отримав частку в цьому служінні. 18 (Придбавши поле за злочинну винагороду, він упав головою вниз, розбився, і його нутрощі вивалилися. 19 Про це дізналися всі жителі Єрусалима й назвали це поле своєю мовою „Акелдама“, тобто „Криваве Поле“.) 20 Бо в книзі Псалмів написано: „Нехай дім його стане пустелею і не буде мешканця в ньому!“†

А також:

„Нехай інший займе його служіння!“‡

21 Тому нам необхідно обрати одного з тих людей, що супроводжували нас увесь час, коли Господь Ісус був

* 1:12 1:12 Приблизно 1 кілометр. † 1:20 1:20 Див. Пс. 68:26.

‡ 1:20 1:20 Див. Пс. 108:8.

серед нас, –²² починаючи від хрещення Івана й до дня, коли Ісус був узятий від нас. Він, як і ми, повинен стати свідком Його воскресіння».

²³ І запропонували двох: Йосифа, званого Варсавою, якого прозвали Юстом, і Маттія.
²⁴ Помолившись, вони сказали: «Господи, Ти знаєш серце кожного, покажи нам, кого з цих двох Ти обрав, ²⁵ щоб він зайняв місце цього служіння й апостольства, яке Юда залишив, щоб піти на своє місце». ²⁶ Потім вони кинули жереб, і впав жереб на Маттія, і його було зараховано до одинадцятьох апостолів.

2

Святий Дух сходить на учнів

¹ Коли настав день П'ятдесятниці, усі були разом в одному місці. ² Раптом почувся з неба шум, ніби від сильного вітру, і наповнив увесь дім, де вони сиділи. ³ І побачили щось подібне до вогняних язиків, що розділилися й зупинилися по одному на кожному з них. ⁴ І всі наповнилися Святим Духом та почали говорити іншими мовами, як Дух давав їм промовляти.

⁵ А в Єрусалимі тоді знаходилися юдеї, благочестиві люди з різних народів, що під небом. ⁶ Коли почувся шум, зібрався натовп і дуже збентежився, бо кожен чув, як вони говорили його рідною мовою. ⁷ Здивовані й вражені, вони запитували: «Хіба всі ці, що говорять, не галілеяни? ⁸ Як же так сталося, що кожен із нас чує їх своєю рідною мовою? ⁹ Парфяни, мідяни та еламіти, жителі Месопотамії, Юдеї та Каппадокії, Понту та Азії, ¹⁰ Фригії та Памфілії, Єгипту та околиць Лівії, що поблизу Киренеї, відвідувачі з Рима, ¹¹ юдеї та

прозеліти, критяни та араби – усі ми чуємо, як вони говорять про великі діла Божі нашими мовами!»

12 Здивовані та розгублені, вони запитували одне одного: «Що це може означати?»

13 Інші ж глузували кажучи: «Вони напилися солодкого вина!»

Проповідь Петра в день П'ятдесятниці

14 Тоді Петро, піднявшись разом з одинадцятьма, голосно промовив до них:

—Брати-юдеї та жителі Єрусалима! Щоб вам було зрозуміло, послухайте уважно мої слова! 15 Ці люди не п'яні, як ви думаєте: зараз лише третя година* дня.

16 Але це те, що сказав пророк Іоїл:

17 «В останні дні, – каже Бог, –
Я виблю Духа Мого на всіх людей.

Ваші сини та доньки будуть пророкувати,
ваші юнаки бачитимуть видіння,
і старцям вашим будуть снитися сни.

18 Навіть на рабів та рабинь Моїх
у ті дні Я виблю Духа Мого,
і вони пророкуватимуть.

19 Я покажу чудеса вгорі на небі
та знамення внизу на землі:
кров, вогонь та куряву диму.

20 Сонце перетвориться на темряву,
а місяць – на кров,
перш ніж настане великий та славний день
Господній.

21 І кожний, хто прикличе ім'я Господнє,
буде спасений».†

22 Ізраїльтяни, послухайте ці слова: Ісус із Назарета був Чоловіком, засвідченим вам від Бога

* 2:15 2:15 Дев'ята година ранку. † 2:21 2:21 Див. Йоїл. 2:28-32.

чудесами, великими ділами та знаменнями, які Бог робив через Нього посеред вас, як ви самі знаєте. ²³ Його, призначеного згідно із задумом та передбаченням Божим, ви вбили, прибивши до хреста руками беззаконників. ²⁴ Але Бог воскресив Його, звільнивши від муки смерті, тому що не могла вона втримати Його. ²⁵ Бо Давид сказав про Нього:

«Я завжди бачу перед собою Господа,
адже Він по правиці моїй,
щоб я не похитнувся.

²⁶ Тому радіє серце моє і веселиться язик мій!

Також і тіло моє буде відпочивати в надії,

²⁷ бо не залишиш Ти душі моєї в царстві мертвих і не дозволиш вірному Твоєму побачити тління.

²⁸ Ти стежку життя мені показуєш;
наповнив мене радіщами перед обличчям
Твоїм».[‡]

²⁹ Брати, дозвольте сказати вам відверто, що патріарх Давид помер та був похований, і його гробниця збереглася серед нас донині. ³⁰ Але будучи пророком і знаючи, що Бог клятвою обіцяв йому нащадка[§], якого посадить на свій престол, ³¹ він, передбачивши майбутнє, говорив про воскресіння Христа, що Він не залишиться в царстві мертвих і тіло Його не побачить тління. ³² Бог воскресив Ісуса, і всі ми цьому свідки. ³³ Він був піднесений праворуч від Всемогутнього Бога й, отримавши від Отця обітницю Святого Духа, надіслав те, що ви бачите та чуєте. ³⁴ Бо Давид не піднявся до неба, але сам говорить:
«Господь сказав Господеві моему:

„Сядь праворуч від Мене,

[‡] **2:28** 2:28 Див. Пс. 15:8-11. **§ 2:30** 2:30 Див. 2 Сам. 7:12-13; Пс. 131:11.

35 доки Я не покладу ворогів Твоїх,
як підніжок для Твоїх ніг“».*

36 Тому нехай весь дім Ізраїля буде впевнений у тому, що Господом та Христом зробив Бог Цього Ісуса, Якого ви розіп'яли.

37 Почувши це, вони зворушилися серцем і сказали Петрові та іншим апостолам:

—Брати, що нам робити?

38 Петро відповів:

—Покайтеся, і кожен із вас нехай буде охрещений в ім'я Ісуса Христа для прощення гріхів, і отримаєте дар Святого Духа; 39 бо ця обітниця для вас, ваших дітей та всіх, хто далеко, скільки б їх не покликав Господь, Бог наш. 40 І багатьма іншими словами він свідчив та умовляв кажучи:

—Спасайтеся від цього непокірного роду!

41 Ті, що прийняли його слово, були охрещені. Того дня до учнів приєдналося близько трьох тисяч осіб.

Життя учнів

42 Вони твердо тримались навчання апостолів, завжди перебували в братерському спілкуванні, ламанні хліба та молитвах. 43 Страх охопив кожную душу: багато чудес та знаків робилося через апостолів. 44 Усі віруючі були разом і все мали спільне. 45 Вони продавали своє майно та маєтки й роздавали кожному за його потребою. 46 Щодня вони продовжували зустрічатися разом у Храмі, а вдома ламали хліб та споживали їжу з радістю й щирістю в серці, 47 прославляючи Бога й маючи прихильність усього народу. А Господь щодня додавав до них тих, кого спасав.

* 2:35 2:35 Див. Пс. 109:1.

3

Зцілення каліки біля воріт Храму

¹ Якось Петро та Іван о дев'ятій годині* йшли разом у Храм на молитву. ² Там був чоловік, каліка від народження. Його приносили щодня та клали біля храмових воріт, які називалися Прекрасними, щоб він міг просити милостиню в тих, хто заходив у Храм. ³ Побачивши Петра та Івана, які заходили в Храм, він попросив і в них милостиню. ⁴ Петро та Іван подивилися уважно на нього, і Петро промовив: «Поглянь на нас!»

⁵ Той уважно подивився, сподіваючись отримати щось від них. ⁶ Але Петро сказав: «Золота й срібла не маю, але те, що маю, те й тобі даю: в ім'я Ісуса Христа з Назарета – встань і ходи!» ⁷ І, узявши каліку за праву руку, підняв. Одразу його ноги та коліна зміцнилися. ⁸ Підскачовиши, він встав і ходив. Зайшовши разом із ними в Храм, він ходив, підстрибуючи та прославляючи Бога. ⁹ Весь народ побачив, що він ходить та прославляє Бога. ¹⁰ Упізнавши в ньому того, хто просив милостиню біля Прекрасних воріт Храму, вони наповнилися страхом та здивуванням від того, що з ним сталося.

Петро звертається до народу

¹¹ Цей чоловік тримався Петра та Івана, і весь народ, дуже здивований, побіг до них у ту частину Храму, що зветься колонадою Соломона.

¹² Побачивши це, Петро промовив до народу: «Ізраїльтяни, чому це так здивувало вас? Чому ви дивитесь на нас, ніби ми своєю силою або своїм благочестям зробили так, щоб цей чоловік ходив? ¹³ Бог Авраама, Бог Ісаака і Бог Якова, Бог

* **3:1** 3:1 П'ятнадцята година.

наших батьків, прославив Свого Слугу Ісуса, Якого ви зрадили й зреклися перед Пилатом, незважаючи на те, що той вирішив Його відпустити. ¹⁴ Ви зреклися Святого та Праведного й просили, щоб вам визволили вбивцю.† ¹⁵ Ви вбили Засновника життя, але Бог воскресив Його з мертвих, і ми – свідки цього. ¹⁶ Через віру в Його ім'я цей чоловік, якого ви бачите й знаєте, був зміцнений. Ім'я Ісуса та віра, котра дається через Нього, зцілили повністю його перед вашими очима.

¹⁷ Тепер, брати, знаю, що ви зробили це через незнання, як і ваші керівники. ¹⁸ Але так Бог здійснив те, про що говорив устами всіх пророків: Його Христос має страждати. ¹⁹ Отже, покайтеся та наверніться до Бога, щоб ваші гріхи були видалені ²⁰ й настали від Господа часи відродження; і щоб Він надіслав призначеного вам Христа Ісуса, ²¹ Якого небо має прийняти до часу відновлення всіх речей, про що споконвіку говорив Бог устами Своїх святих пророків.

²² Адже Мойсей казав:
„Господь, Бог ваш,
підійме вам з-посеред ваших братів
Пророка, подібного до мене.

Його слухайтеся в усьому, що Він вам скаже.

²³ І кожна душа, що не буде слухатися Цього Пророка, буде винищена з народу“.[‡]

²⁴ Також і всі пророки – від Самуїла й після нього – проголошували ці дні. ²⁵ Ви – нащадки пророків та заповіту, який Бог склав із нашими батьками. Він казав Авраамові:
„Через твого нащадка

† **3:14** 3:14 Див. Лк. 23:18. ‡ **3:23** 3:23 Див. Повт. 18:15, 18, 19.

всі народи землі отримають благословення“.[§]
²⁶ Коли Бог воскресив Свого Слугу, то надіслав Його в першу чергу до вас, щоб благословити та повернути кожного з вас від ваших злих учинків».

4

Петро та Іван перед Синедріоном

¹ Поки Петро та Іван говорили до народу, підійшли до них священники, начальник храмової охорони та садукеї. ² Вони були дуже незадоволені тим, що Петро та Іван навчали народ та звіщали воскресіння з мертвих в Ісусі. ³ Вони схопили їх та кинули у в'язницю до ранку, бо вже був вечір. ⁴ Багато з тих, що чули слово, увірували; і число віруючих збільшилося до п'яти тисяч.

⁵ Наступного дня керівники, старійшини та книжники зібралися разом у Єрусалимі. ⁶ Там були первосвященник Анна, Каяфа, Іван, Олександр та інші з роду первосвященників.

⁷ Вони поставили Петра та Івана посередині та запитали:

—Якою силою або чийм ім'ям ви зробили це?

⁸ Тоді Петро, сповнений Духом Святим, сказав їм:

—Начальники народу та старійшини! ⁹ Якщо ви сьогодні вимагаєте відповіді від нас за добрий вчинок, зроблений хворій людині, і питаєте, як її було зцілено, ¹⁰ тоді ви та весь народ Ізраїлю мусите знати: ім'ям Ісуса Христа з Назарета, Якого ви розіп'яли і Якого Бог воскресив із мертвих, цей чоловік стоїть перед вами зцілений. ¹¹ Ісус – «Камінь, відкинутий вами, будівничими, Що став наріжним каменем».*

[§] **3:25** 3:25 Див. Бут. 22:18; 26:4. * **4:11** 4:11 Див. Пс. 117:22.

¹² Немає ні в кому іншому спасіння, бо немає під небом іншого імені, даного людям, яким ми маємо бути спасенні.

¹³ Побачивши сміливість Петра та Івана й зрозумівши, що це звичайні та неосвічені люди, здивувалися та усвідомили, що вони були з Ісусом. ¹⁴ Але оскільки бачили, що біля них стоїть зцілений, не могли їм нічого заперечити. ¹⁵ Тоді наказали їм вийти із Синедріону та почали радитися між собою, кажучи: ¹⁶ «Що ж нам робити з цими людьми? Адже всі жителі Єрусалима знають, що через них відбулося явне знамення, і ми не можемо цього спростувати. ¹⁷ Однак щоб це не поширювалося далі серед народу, накажемо їм більше не говорити про це ім'я жодній людині».

¹⁸ І, покликавши їх, заборонили говорити й навчати в ім'я Ісуса. ¹⁹ Але Петро та Іван відповіли їм: «Розсудіть самі, чи справедливо перед Богом слухати більше вас, ніж Бога? ²⁰ Адже ми не можемо мовчати про те, що чули та бачили».

²¹ Пригрозивши їм ще раз, вони відпустили їх, бо не знайшли способу, як їх покарати, оскільки весь народ прославляв Бога за те, що сталося. ²² Чоловік, з яким сталося це знамення зцілення, мав більше сорока років.

Учні моляться про сміливість

²³ Коли їх відпустили, вони пішли до своїх і розповіли, що їм сказали первосвященники та старійшини. ²⁴ Почувши це, усі звернулися разом до Бога, кажучи: «Владико! Ти створив небеса, землю, море й усе, що в них.† ²⁵ Ти промовив Святим

† **4:24** 4:24 Див. Вих. 20:11; Пс. 145:6.

Духом через вуста Давида, нашого батька й Твого служителя:

„Чому бентежаться народи
і племена задумують марне?

²⁶ Повстають царі землі,
і можновладці гуртуються разом
проти Господа

й проти Його Помазанця“.

²⁷ Бо справді об'єдналися в цьому місті Ірод і Понтій Пилат разом з язичниками та народом Ізраїлю проти Твого святого Слуги Ісуса, Якого Ти помазав. ²⁸ Вони зробили те, що Твоя рука й Твоя воля визначили задалегідь, щоб здійснилося. ²⁹ І тепер, Господи, подивися на їхні погрози і дай рабам Твоїм з усією сміливістю звіщати Твоє Слово. ³⁰ Простягни руку Свою та зцілуй хворих, роби чудеса та знамення через ім'я Твого святого Слуги Ісуса!»

³¹ Після того, як вони помолилися, місце, де вони знаходились, затремтіло, усі наповнилися Святим Духом і сміливо почали звіщати Слово Боже.

Єдність перших християн

³² Уся спільнота віруючих була єдина серцем і душею. Ніхто не казав, що його майно належить тільки йому, але все в них було спільне. ³³ Апостоли з великою силою свідчили про воскресіння Господа Ісуса, і велика благодать була на всіх. ³⁴ Серед них не було нужденних, бо власники земель та будинків продавали їх, приносили отримані гроші ³⁵ та клали їх до ніг апостолів. Ці гроші розподілялися кожному за його потребою.

³⁶ Йосиф, якого апостоли звали Варнавою (що перекладається як «син утіхи»), левіт, родом із Кіпру,

‡ **4:26** 4:26 Гречькою: *Христос*. § **4:26** 4:26 Див. Пс. 2:1, 2.

37 який володів ділянкою землі, продав її та приніс гроші й поклав їх до ніг апостолів.

5

Ананія і Сапфіра

¹ Один чоловік, на ім'я Ананія, разом зі своєю дружиною Сапфірою продав свою земельну ділянку ² й частину вартості ділянки залишив собі з відома своєї дружини. А решту грошей приніс та поклав до ніг апостолів.

³ Тоді Петро сказав йому: «Ананіє, чому сатана наповнив твоє серце, щоб ти збрехав Святому Духові та залишив собі частину ціни ділянки? ⁴ Чи не була вона твоєю до того, як ти її продав? І те, що ти отримав за продаж, чи не було у твоїй владі? Чому ти замислив цей вчинок у твоєму серці? Ти збрехав не людям, а Богові!»

⁵ Почувши ці слова, Ананія впав та помер. Великий страх охопив усіх, хто почув про це. ⁶ Молоді люди підійшли, загорнули тіло, винесли та поховали його.

⁷ Через три години прийшла його дружина, яка не знала нічого про те, що сталося.

⁸ Петро спитав її:

—Скажи мені, чи за таку ціну ви продали ділянку?

—Так, – відповіла вона, – за таку.

⁹ Петро сказав їй:

—Чому ви змовилися між собою спокусити Духа Господнього? Чуєш кроки біля дверей? Це повертаються ті, що поховали твого чоловіка. Вони й тебе винесуть.

¹⁰ Тієї ж миті вона впала біля його ніг і померла. Молоді люди, увійшовши, знайшли її мертвою. Тоді винесли й поховали її поряд із чоловіком. ¹¹ Великий страх охопив усю церкву й всіх, хто чув про це.

Чудеса та знаки

¹² Руками апостолів у народі робилися чудеса та знамення. Усі збиралися разом у колонаді Соломона, ¹³ і ніхто зі сторонніх не мав сміливості приєднатися до них, хоча народ їх дуже поважав. ¹⁴ А число тих, хто повірив у Господа, зростало – безліч чоловіків та жінок. ¹⁵ Люди виносили на вулиці хворих і клали на ліжка та килими, щоб хоч тінь Петра впала на них, коли він проходилиме. ¹⁶ З навколишніх міст багато людей сходилося до Єрусалима, приносячи хворих і тих, кого мучили нечисті духи, і всі отримували зцілення.

Гоніння на апостолів

¹⁷ Тоді первосвященник і всі, хто належав до угруповання садукеев, переповнилися заздрощами й, піднявшись, ¹⁸ схопили апостолів та вкинули їх до громадської в'язниці. ¹⁹ Але ангел Господа вночі відчинив двері в'язниці та, вивівши їх на вулицю, сказав їм: ²⁰ «Ідіть у Храм, станьте там та говоріть народові всі слова цього нового життя».

²¹ Почувши це, вони вдосвіта зайшли в Храм та навчали людей.

Тим часом первосвященник і всі, хто був разом із ним, скликали Синедріон і раду всіх старійшин із синів Ізраїлевих та надіслали до в'язниці привести апостолів. ²² Але коли стражники прийшли, то не знайшли апостолів у в'язниці, й, повернувшись, повідомили про це, ²³ кажучи: «В'язницю ми знайшли надійно зачиненою, охорона була перед дверима, але коли ми відчинили, то всередині нікого не знайшли». ²⁴ Почувши ці слова, начальник храмової охорони та первосвященники дуже здивувались, як це могло статися.

²⁵ Аж тут прийшов хтось та сказав їм: «Ось люди, яких ви вкинули у в'язницю, стоять у Храмі та навчають народ». ²⁶ Тоді начальник храмової охорони пішов зі стражниками та привів апостолів, але не силоміць, оскільки боялися, щоб народ не побив їх камінням.

²⁷ Апостолів привели та поставили перед Синедріоном, і первосвященник спитав їх:

²⁸ —Чи ми не наказали вам суворо не навчати в це ім'я? Ви ж наповнили Єрусалим своїм вченням і бажаєте зробити нас винними за кров Цієї Людини.

²⁹ Петро та інші апостоли відповіли:

—Нам треба слухатися більше Бога, ніж людей!
³⁰ Бог наших батьків воскресив Ісуса, Якого ви вбили, розіп'явши на хресті. ³¹ Його Бог возніс та поклав праворуч від Себе як Засновника та Спасителя, щоб дати Ізраїлеві покаяння та прощення гріхів. ³² Свідками цих слів є ми та Дух Святий, Якого Бог дав тим, хто підкоряється Йому.

³³ Коли вони почули це, то розлютились й хотіли їх убити. ³⁴ Але один фарисей, на ім'я Гамалиїл, учитель Закону, якого поважав весь народ, піднявся в Синедріоні та наказав, щоб чоловіків вивели на деякий час. ³⁵ Тоді промовив: «Ізраїльтяни, будьте уважні, що ви збираєтесь зробити цим людям. ³⁶ Адже нещодавно повстав Тевда, видаючи себе за когось великого; до нього приєдналося близько чотирьохсот чоловіків. Коли його було вбито, усі послідовники розійшлися, і все закінчилося нічим. ³⁷ Після нього в дні перепису піднявся Юда з Галілеї й потягнув народ за собою. Він загинув, а всі його послідовники розсіялися. ³⁸ І зараз кажу вам: облиште цих людей та відпустіть їх. Якщо цей задум

та справа від людей, вона зійде нанівець. ³⁹ Але якщо походить від Бога, то не зможете зупинити їх. Щоб часом не виявилось, що ви воюєте з Богом».

Його слова переконали їх. ⁴⁰ Вони покликали апостолів та, побивши їх, наказали їм ще раз не говорити в ім'я Ісуса та відпустили.

⁴¹ Апостоли залишили Синедріон, радіючи, що виявилися гідними перенести ганьбу за ім'я Ісуса.

⁴² Щодня в Храмі й по домах вони не переставали навчати та звіщати Добру Звістку, що Ісус є Христос.

6

Обрання семи дияконів

¹ У ті дні, коли число учнів збільшилось, почалося нарікання з боку грекомовних євреїв на помісних євреїв, що їхніми вдовами нехтують при щоденному служінні в розподілі їжі. ² Тоді дванадцяттеро скликали всю спільноту учнів та сказали: «Не годиться нам залишати Слово Боже та служити при столах. ³ Тому оберіть з-поміж вас сімох братів, які мають гарну репутацію і які наповнені *Святим Духом* та мудрістю. На них ми покладемо відповідальність за цю необхідну справу. ⁴ А ми будемо продовжувати служіння молитвою та Словом».

⁵ Це слово сподобалось усій громаді; і обрали Стефана, чоловіка сповненого віри та Святого Духа, Филипа, Прохора, Никанора, Тимона, Пармена та Миколу, прозеліта з Антіохії. ⁶ Їх поставили перед апостолами, і ті, помолившись, поклали на них руки.

⁷ Слово Боже поширювалось, число учнів у Єрусалимі збільшувалось швидко, і навіть багато священників підкорилися вірі.

Арешт Стефана

⁸ Стефан, сповнений *Божої* благодаті та сили, робив великі чудеса та знамення в народі. ⁹ Деякі чоловіки з так званої синагоги Звільнених, киренійців та олександрійців повстали разом з юдеями з Килікії та Азії й почали сперечатися зі Стефаном; ¹⁰ проте вони не могли протистояти мудрості та Духові, Яким він говорив.

¹¹ Тоді вони таємно підкупили деяких людей, щоб вони сказали: «Ми чули, як він казав слова богохульства проти Мойсея та Бога».

¹² Вони підбурили народ, старійшин та книжників і, несподівано напавши, схопили Стефана та привели в Синедріон. ¹³ Потім привели фальшивих свідків, які сказали: «Цей чоловік не припиняє висловлюватися проти цього Святого Місця та Закону. ¹⁴ Ми чули, як він казав, що Ісус із Назарета знищить це місце та змінить звичаї, які передав нам Мойсей».

¹⁵ Усі, що сиділи в Синедріоні, уважно дивилися на Стефана та побачили його обличчя, немов обличчя ангела.

7

Промова Стефана

¹ Потім первосвященник спитав Стефана:

—Це так?

² Він відповів:

—Брати та батьки, послухайте! Бог слави з'явився нашому батькові Аврааму, коли він жив у Месопотамії, до того, як він оселився в Харрані, ³ та сказав йому: «Вийди з твоєї землі, з місця твого народження й піди в землю, яку Я покажу тобі».* ⁴ Тоді Авраам вийшов із землі Халдейської та оселився в Харрані. А звідти, після смерті його

* **7:3** 7:3 Див. Бут. 12:1.

батька, Бог переселив його в землю, де ви зараз живете. ⁵ І не дав йому ніякої спадщини, не дав навіть кроку землі. Але обіцяв дати її у володіння йому та його нащадкам, хоча Авраам не мав ще дитини. ⁶ І сказав йому Бог: «Твої нащадки будуть переселенцями в чужій землі, жителі тієї землі поневолять та гнобитимуть їх чотириста років. ⁷ Але народ, який їх поневолять, Я буду судити, – сказав Бог, – і потім вони вийдуть та служитимуть Мені в цьому місці».† ⁸ І дав йому завіт обрізання. Авраам став батьком Ісаака й обрізав його восьмого дня; Ісаак став батьком Якова, а Яків – дванадцятьох патріархів.

⁹ Патріархи із заздрощів продали Йосифа до Єгипту. Але Бог був із ним ¹⁰ і врятував його від усіх бід. Він дав йому благодать та мудрість перед фараоном, царем Єгипетським, який зробив його правителем над усім Єгиптом та всім своїм домом. ¹¹ Потім настав голод та велике страждання у всьому Єгипті та Ханаані, і наші батьки не могли знайти їжі. ¹² Почувши, що в Єгипті є зерно, Яків надіслав туди наших батьків уперше. ¹³ Коли ж вони прийшли вдруге, Йосиф відкрився своїм братам, і фараон дізнався про родину Йосифа. ¹⁴ Потім Йосиф послав за своїм батьком Яковом та всіма його родичами – усього сімдесят п'ять осіб. ¹⁵ Яків прийшов до Єгипту, де помер сам і всі батьки наші. ¹⁶ Їхні тіла були перенесені в Сихем та покладені в гробницю, яку Авраам придбав за срібло від синів Еммора в Сихемі. ¹⁷ Коли ж наближався час здійснення обітниці, яку Бог дав Авраамові, чисельність нашого народу в Єгипті значно збільшилась. ¹⁸ Так було, поки в Єгипті не постав інший цар, який не знав Йосифа.‡ ¹⁹ Він

† 7:7 7:7 Див. Бут. 15:13, 14. ‡ 7:18 7:18 Див. Вих. 1:8.

підступно поводився з нашими родичами, жорстоко змушуючи наших батьків викидати своїх дітей, щоб не лишалися живими. ²⁰ У цей час народився Мойсей, він був гарним *перед* Богом. Три місяці його годували в батьківському домі, ²¹ а коли були вимушені покинути його на вулиці, він був підібраний дочкою фараона, яка виховала його як власного сина. ²² І навчений був Мойсей усієї єгипетської мудрості; був сильний у слові та дії.

²³ Коли ж йому виповнилося сорок років, спало йому на серце відвідати своїх братів, синів Ізраїлевих. ²⁴ Побачивши, що одного з них несправедливо скривджено, він заступився за нього та помстився за ображеного, убивши єгиптянина. ²⁵ *Мойсей* думав, що його брати зрозуміють, що Бог через нього дає їм визволення, але вони не зрозуміли. ²⁶ Наступного дня Мойсей побачив двох *ізраїльтян*, що билися. Він намагався їх закликати до миру, кажучи: «Ви ж брати! Чому ви кривдите один одного?» ²⁷ Але той, хто кривдив свого ближнього, відштовхнув Мойсея, кажучи: «Хто тебе поставив керівником та суддею над нами? ²⁸ Чи хочеш і мене вбити так само, як ти вчора вбив єгиптянина?» § ²⁹ Почувши ці слова, Мойсей утік та оселився як чужинець у землі Мадіам. Там у нього народилося двоє синів.

³⁰ Коли минуло сорок років, з'явився Мойсею в пустелі гори Синаю ангел у полум'ї вогню тернового куща. ³¹ Мойсей, побачивши це, був здивований; а коли підійшов ближче, щоб роздивитися, почув голос Господа: ³² «Я – Бог твоїх батьків, Бог Авраама, Ісаака і Якова». Мойсей, затремтівши від страху, не наважувався поглянути.*

§ 7:28 7:28 Див. Вих. 2:14. * 7:32 7:32 Див. Вих. 3:6.

³³ Господь же сказав йому: «Зними своє взуття, бо місце, на якому ти стоїш, – це свята земля. ³⁴ Я побачив скорботи Мого народу в Єгипті й почув його стогін. Тому Я зійшов, щоб визволити його. А тепер іди, Я посилаю тебе до Єгипту».[†]

³⁵ Того самого Мойсея, якого вони відкинули, кажучи: «Хто тебе поставив керівником та суддею?» – тепер Бог надіслав керівником та визволителем через ангела, який з'явився йому в полум'ї тернового куща. ³⁶ Він вивів їх з Єгипту, роблячи чудеса та знамення в землі Єгипту, у Червоному морі й у пустелі упродовж сорока років.

³⁷ Це той Мойсей, що сказав ізраїльтянам: «Бог підніме з-посеред ваших братів Пророка, подібного до мене».[‡] ³⁸ Він був у зібранні народу в пустелі, разом з ангелом, який говорив із ним на горі Синай, і з нашими батьками. Він отримав слова життя, щоб передати їх нам.

³⁹ Але наші батьки не бажали коритися, відкинули його та у своїх серцях повернулися до Єгипту. ⁴⁰ Вони сказали Ааронові: «Зроби нам богів, які йтимуть перед нами, бо ми не знаємо, що сталося з цим Мойсеєм, який вивів нас із землі Єгипту».[§] ⁴¹ У ті дні вони зробили золоте теля, принесли жертву цьому ідолу та раділи справі своїх рук. ⁴² Бог же відвернувся від них, залишивши їх вклонятися тілам небесним, як написано в книзі пророків:

«Чи приносили ви Мені жертви та дари

упродовж сорока років у пустелі, доме Ізраїля?

⁴³ Ви взяли з собою шатро Молоха, зірку вашого бога Ромфана

[†] **7:34** 7:34 Див. Вих. 3:5, 7, 8, 10. [‡] **7:37** 7:37 Див. Повт. 18:15.

[§] **7:40** 7:40 Див. Вих. 32:1.

та зображення, які ви зробили для поклоніння. Тому вишлю вас у полон далі від Вавилона».*

⁴⁴ У наших батьків у пустелі було Шатро одкровення, зроблене згідно з вказівками, які Бог дав Мойсею, і за зразком, який він побачив.

⁴⁵ Отримавши його, наші батьки разом з Ісусом Навином принесли його у володіння народів, яких Бог вигнав з-перед обличчя наших батьків. І залишився там до днів Давида, ⁴⁶ який знайшов благодать перед Богом і просив дозволу знайти оселю для Бога Якова.

⁴⁷ Однак Дім для Нього збудував Соломон.

⁴⁸ Але Всевишній не живе в домах, зроблених руками людськими. Як каже пророк:

⁴⁹ «Небо – Мій престол,
а земля – підніжжя Моїх ніг.

Який дім ви Мені збудуєте? – каже Господь. –

Або де місце Мого відпочинку?

⁵⁰ Хіба не Моя рука створила все це?»†

⁵¹ Ви – впертий народ, необрізаний серцем та вухами! Ви завжди противитесь Святому Духові, як і ваші батьки. ⁵² Кого з пророків ваші батьки не переслідували? Вони вбили тих, хто звіщав прохід Праведного, зрадниками та вбивцями Якого ви стали тепер. ⁵³ Отримавши Закон через служіння ангелів, ви не підкорилися йому.

Побиття камінням Стефана

⁵⁴ Почувши це, вони розлютились у своїх серцях і скреготали зубами проти Стефана. ⁵⁵ Він же, сповнений Святого Духа, здійняв очі до неба та побачив славу Божу й Ісуса, Який стоїть праворуч

* **7:43** 7:43 Див. Ам. 5:25-27. † **7:50** 7:50 Див. Іс. 66:1, 2.

від Бога. ⁵⁶ І сказав: «Я бачу відкриті небеса й Сина Людського, Який стоїть праворуч від Бога».

⁵⁷ Тоді вони голосно закричали та, затуливши вуха, разом кинулися на нього. ⁵⁸ Вони вивели його за місто та почали закидувати камінням. Свідки обвинувачення поклали свій одяг біля ніг молодого чоловіка, що звався Савл.

⁵⁹ Коли вони закидували Стефана камінням, він молився й казав: «Господи Ісусе, прийми дух мій!» ⁶⁰ Потім став на коліна й голосно промовив: «Господи, не зараховуй їм цього гріха!» І, сказавши це, він помер.

8

Гоніння Церкви

¹ Савл же схвалював це вбивство.

Того дня почалося велике гоніння проти церкви в Єрусалимі, і всі, окрім апостолів, були розсіяні по Юдеї та Самарії. ² Благочестиві люди поховали Стефана й гірко оплакали його. ³ Савл же руйнував церкву: він заходив до осель, виволікав чоловіків та жінок та кидав їх у в'язницю.

Филип проповідує в Самарії

⁴ А тим часом ті, що були розсіяні, проповідували слово Доброї Звістки всюди, де вони проходили. ⁵ Филип прийшов до одного міста Самарії та проповідував там Христа. ⁶ Безліч народу уважно слухало, що казав Филип, та бачило знамення, які він робив: ⁷ з багатьох одержимих нечисті духи виходили з гучним криком, і багато паралізованих та калік отримали зцілення. ⁸ І велика радість охопила все місто.

⁹ А був у тому місті один чоловік, на ім'я Симон, який, займаючись чаклунством, дивував усіх мешканців Самарії, видаючи себе за когось великого. ¹⁰ Усі люди, від малого до великого, уважно слухали його, кажучи: «Цей чоловік – сила Божа, яка зветься Великою». ¹¹ Вони були уважні до нього, бо вже довгий час він дивував їх своїм чаклунством. ¹² Але коли *жителі* повірили Филипові, який проповідував Добру Звістку Царства Божого та ім'я Ісуса Христа, то чоловіки й жінки були охрещені. ¹³ Навіть Симон повірив та був охрещений. Він постійно тримався Филипа, дивуючись великим чудесам та знаменням, які відбувалися.

¹⁴ Коли апостоли в Єрусалимі почули, що в Самарії прийняли Слово Боже, то надіслали до них Петра та Івана. ¹⁵ Ці, прийшовши, помолилися за них, щоб вони отримали Святого Духа. ¹⁶ Бо Дух Святий ще не зійшов на жодного з них, вони були охрещені тільки в ім'я Господа Ісуса. ¹⁷ Потім Петро та Іван поклали на них руки, і вони отримали Святого Духа.

¹⁸ Коли Симон побачив, що через покладання рук апостолів дається Дух, то приніс їм гроші, ¹⁹ кажучи: — Дайте й мені таку силу, щоб усі, на кого я покладу руки, отримували Святого Духа.

²⁰ Але Петро відповів:

— Нехай твоє срібло згине разом із тобою, якщо ти припустив, що дар Божий можливо придбати за гроші. ²¹ У тебе немає ні частки, ні спадщини в цій справі, бо твоє серце не праве перед Богом. ²² Отже, покайся в цьому злі та молись Господеві, може, Він простить задум твого серця. ²³ Бо я бачу, що ти наповнений гіркотою та пов'язаний неправдою.

²⁴ Симон відповів:

—Помоліться Господу за мене, щоб нічого з того, що ви сказали, не сталося зі мною.

²⁵ Петро та Іван свідчили й звіщали там Слово Господнє. Потім вони повернулися до Єрусалима, проповідуючи Добру Звістку в багатьох самарянських селах.

Филип та ефіопський вельможа

²⁶ Ангел Господа сказав Филипіві: «Підведися та йди на південь, на дорогу, що веде з Єрусалима до Гази через пустелю!» ²⁷ Филип встав та пішов. І ось один ефіопський євнух, високий чиновник та наглядач усієї скарбниці ефіопської цариці Кандаке, який прийшов до Єрусалима поклонитися, ²⁸ тепер повертався додому. Він сидів у своїй колісниці та читав пророка Ісаю. ²⁹ Дух сказав Филипіві: «Підійди до цієї колісниці та тримайся біля неї». ³⁰ Филип побіг до колісниці та почув, що євнух читає пророка Ісаю.

Він запитав:

—Ти розумієш, що читаєш?

³¹ Той відповів:

—Як же мені зрозуміти, якщо ніхто не навчає?

І запросив Филипа піднятися та сісти поряд із ним.

³² А місце з Писання, яке він читав, було таке:

«Як вівцю на забій, повели Його;

і як ягня безголове перед тими, хто стриже його, так і Він не відкрив Своїх уст.

³³ Його було принижено та позбавлено справедливого суду.

І хто зможе говорити про Його нащадків?

Бо життя Його забирається від землі».*

³⁴ Євнух запитав Филипа:

—Благаю, скажи мені, про кого говорить пророк? Про себе чи про когось іншого?

* **8:33** 8:33 Див. Іс. 53:7, 8.

³⁵ Тоді Филип, почавши від цього Писання, розповів йому Добру Звістку про Ісуса.

³⁶ Тим часом, їдучи дорогою, вони наблизилися до води, і євнух промовив:

—Ось вода! Що мені заважає бути охрещеним?

³⁷ Филип сказав:

—Якщо віриш усім твоїм серцем, то можна.

Євнух відповів:

—Я вірю, що Ісус Христос – Син Божий.†

³⁸ Він наказав зупинити колісницю. Вони обидва – Филип та євнух – зайшли у воду, і Филип охрестив його. ³⁹ А коли вони вийшли з води, Дух Господа забрав Филипа, і євнух його більше не бачив. Радіючи, він продовжив свою дорогу. ⁴⁰ Филип же опинився в Азоті й, проходячи через усі міста, проповідував Добру Звістку, поки не дійшов до Кесарії.

9

Навернення Савла

¹ Савл, ще дихаючи погрозою вбивства та злобою на учнів Господа, пішов до первосвященника ² та попросив у нього листи до синагог Дамаска, щоб він міг арештовувати й приводити до Єрусалима послідовників Шляху, як чоловіків, так і жінок. ³ Коли він вже наближався до Дамаска, раптом засяяло світло з неба навколо нього.

⁴ Він упав на землю й почув голос:

—Савле! Савле! Чому ти переслідуєш Мене?

⁵ Він спитав:

—Хто Ти, Господи?

Ісус відповів:

† **8:37** 8:37 Деякі ранні рукописи не містять цього вірша.

—Я Ісус, Якого ти переслідуєш. Тяжко тобі бити ногою колючку!

⁶Налякавшись, він із трепетом сказав:

—Господи, що хочеш, щоб я робив?

Господь сказав:*

—Підведися та йди до міста, і там скажуть тобі, що треба робити.

⁷Люди, які подорожували разом із ним, стояли онімілі: вони чули голос, але нікого не бачили. ⁸Савл підвівся із землі, і хоча очі були розплющені, нічого не бачив. Тому його взяли за руки й привели в Дамаск.

⁹Три дні він нічого не бачив, не їв і не пив.

¹⁰У Дамаску був учень, на ім'я Ананія.

Господь сказав йому у видінні:

—Ананіє!

Він відповів:

—Так, Господи!

¹¹Господь сказав йому:

—Встань та йди на вулицю, яка зветься Прямою, і в домі Юди запитай чоловіка з Тарса, на ім'я Савл. Бо ось він зараз молиться ¹²й у видінні побачив чоловіка, на ім'я Ананія, що увійшов та поклав на нього руки, щоб він знову міг бачити.

¹³Ананія відповів:

—Господи, я від багатьох людей чув про цього чоловіка, як багато лиха він заподіяв Твоїм святим у Єрусалимі. ¹⁴І сюди він прийшов, отримавши повноваження від первосвященників, заарештовувати всіх, хто призиває Твоє ім'я.

¹⁵Але Господь сказав йому:

—Іди, бо цей чоловік – знаряддя, обране Мною для того, щоб звістити Мое ім'я язичникам, царям

* **9:6** 9:5-6 Деякі рукописи не містять слів: Тяжко тобі... Господь сказав.

та синам Ізраїлю. **16** Я покажу йому, скільки він має вистраждати за Моє ім'я.

17 Ананія пішов, зайшов у дім і, поклавши руки на Савла, сказав: «Брате Савле, Господь Ісус, Який з'явився тобі дорогою сюди, надіслав мене до тебе, щоб ти знову міг бачити та був наповнений Святим Духом». **18** І вмить немовби луска впала з його очей, він знову міг бачити й, піднявшись, був охрещений. **19** Потім він поїв, і до нього повернулися сили.

Савл проповідує в Дамаску

Савл залишився кілька днів разом з учнями в Дамаску **20** й одразу почав проповідувати в синагогах, що Ісус – Син Божий. **21** Усі, хто його чув, здивовано казали: «Хіба це не той, хто знищував у Єрусалимі тих, що призивали це ім'я, і сюди він прийшов, щоб їх зв'язати та привести до первосвященників?» **22** А Савл усе більше зміцнювався й бентежив юдеїв, що жили в Дамаску, доводячи, що Ісус є Христос.

23 Коли минуло багато днів, юдеї змовилися вбити його. **24** Однак Савл дізнався про цю змову. Вони вдень та вночі стежили за воротами, щоб убити його. **25** Але учні, узявши його, вночі спустили в кошику по стіні.

Савл у Єрусалимі

26 Коли Савл прибув до Єрусалима, то намагався приєднатися до учнів, але вони боялися й не вірили, що він теж учень. **27** Тоді Варнава взяв його, привів до апостолів та розповів їм, як у дорозі Савл побачив Господа, і як Він говорив до нього, і як у Дамаску він сміливо проповідував в ім'я Ісуса. **28** І Савл залишився з ними, вільно виходячи та входячи в Єрусалим. Він сміливо проповідував в ім'я Господа, **29** говорив та сперечався з грекомовними юдеями,

і вони намагалися вбити його. ³⁰ Коли брати довідалися про це, то вивели його до Кесарії, а потім доправили до Тарса.

³¹ Церква у всій Юдеї, Галілеї та Самарії мала спокій, зміцнювалась, ходила в страху Господньому й, отримуючи втіху Святого Духа, зростала.

Зцілення Енея

³² Петро, проходячи через усі міста, прийшов до святих, які мешкали в Лідді. ³³ Там знайшов чоловіка, на ім'я Еней, який уже вісім років лежав у ліжку, адже був паралізований. ³⁴ Петро промовив до нього:

«Енею, Ісус Христос зцілює тебе, підведись і збери своє ліжко». І вмить той піднявся. ³⁵ Усі жителі Лідди та Сарона, які побачили його, навернулися до Господа.

Воскресіння Тавіти

³⁶ У Яффі була одна учениця, на ім'я Тавіта (що перекладається як «сарна»[†]). Її життя завжди було повне добрих вчинків та милостинь, які вона робила.

³⁷ Саме в той час вона захворіла й померла. Її обмили та поклали у верхню кімнату. ³⁸ Оскільки Лідда знаходиться близько до Яффи, учні, почувши, що Петро знаходиться там, надіслали до нього двох чоловіків просити його: «Прийди до нас скоріше!»

³⁹ Петро пішов разом із ними й, коли прийшов, його повели у верхню кімнату. Усі вдови зібралися біля нього, вони плакали й показували сорочки та іншу одягу, яку Тавіта робила, коли була разом із ними.

⁴⁰ Петро вивів усіх із кімнати, став на коліна та помолився. Потім, повернувшись до тіла померлої, сказав: «Тавіто, встань!» Вона розплющила очі й, побачивши Петра, сіла. ⁴¹ Він, узявши її за руку,

[†] 9:36 9:36 Грецькою: Доркас.

допоміг їй піднятися. Потім, покликавши святих та вдів, представив її живою. ⁴² Про це стало відомо у всій Яффі, і багато людей увірувало в Господа. ⁴³ Петро ж перебував у Яффі ще багато днів у Симона, який обробляв шкіру.

10

Петро та Корнелій

¹ У Кесарії був чоловік, на ім'я Корнелій, сотник із когорти, що зветься Італійською. ² Корнелій, як і увесь його дім, був чоловіком благочестивим та боявся Бога. Він робив багато милостині народу та постійно молився Богові.

³ Одного дня, десь о дев'ятій годині*, він у видінні чітко побачив ангела Божого, який прийшов до нього й промовив:

—Корнелію!

⁴ Він подивився на нього й, злякавшись, запитав:

—Що, Господи?

Ангел відповів:

—Твої молитви та милостині піднялися до Бога як жертва нагадування. ⁵ Тепер надішли людей до Яффи та поклич Симона, якого називають Петром.

⁶ Він перебуває в шкіряника Симона, дім якого знаходиться біля моря.

⁷ Коли ангел, що говорив із ним, відійшов, Корнелій покликав двох своїх служників та одного благочестивого воїна з тих, що постійно слугували йому, ⁸ і, розказавши їм усе, надіслав їх до Яффи.

Петрове видіння

⁹ Наступного дня, коли вони йшли й наближалися до міста, Петро піднявся на дах будинку, щоб

* **10:3** 10:3 П'ятнадцята година.

помолитися. Було близько шостої години[†]. **10** Він зголоднів та захотів їсти. Поки готували їжу, Петрові було видіння. **11** Він побачив відкрите небо й щось схоже на велике полотно, яке опускалося на землю, підтримуване за всі чотири кінці. **12** У цьому *полотні* були різні види чотириногих тварин, земноводних плазунів та птахів небесних.

13 Потім голос промовив до нього:

—**Петре, підведися, заколи та їж.**

14 Петро відповів:

—У жодному разі, Господи. Я ніколи не їв нічого скверного або нечистого.

15 Тоді голос промовив удруге:

—**Не називай скверним того, що Бог очистив.**

16 Це сталося тричі, і відразу полотно було підняте до неба. **17** Коли Петро ще здивовано розмірковував, що може означати це видіння, ось люди, яких надіслав Корнелій, розпитавши про дім Симона, зупинилися біля воріт. **18** Вони голосно запитали, чи тут гостює Симон, що зветься Петром. **19** Петро все ще роздумував над видінням, коли Дух промовив до нього: «Ось трое чоловіків шукають тебе. **20** Встань, зійди та йди з ними без жодного вагання, бо Я надіслав їх».

21 Петро зійшов та промовив до тих людей:

—Я той, кого ви шукаєте. У якій справі ви прийшли?

22 Вони відповіли:

—Сотник Корнелій, чоловік праведний, який боїться Бога і якого поважає весь народ юдейський, отримав настанову від святого ангела покликати тебе до свого дому та послухати твоїх слів. **23** Тоді Петро гостинно запросив їх увійти в дім.

[†] **10:9** 10:9 Дванадцята година дня.

Петро в домі Корнелія

Наступного дня він піднявся та пішов разом із ними в супроводі деяких братів з Яффи. ²⁴ Назавтра вони прибули до Кесарії. Корнелій уже чекав на них, покликавши родичів та близьких друзів. ²⁵ Коли Петро прийшов, Корнелій зустрів його та, припавши до його ніг, уклонився йому.

²⁶ Але Петро підняв його, кажучи:

—Встань! Я теж людина!

²⁷ І, говорячи з Корнелієм, увійшов у дім, де зібралось багато людей.

²⁸ Петро сказав їм:

—Ви знаєте, що за Законом юдеєві не дозволено спілкуватися з чужинцем або заходити до нього. Однак Бог показав мені, що я не повинен називати нечистою або скверною жодну людину. ²⁹ І тому, коли мене покликали, я без заперечень прийшов. Тож дозвольте мені спитати вас, з якої причини ви послали по мене?

³⁰ Корнелій відповів:

—Чотири дні тому, саме в цей час, о дев'ятій годині[‡], я молився у своєму домі, і відразу переді мною з'явився чоловік у яскравій одежі. ³¹ Він промовив: «Корнелію, твоя молитва почута, і милостині твої згадалися перед Богом. ³² Тож надішли людей до Яффи та поклич Симона, якого називають Петром; він гостює в домі шкіряника Симона біля моря. Він прийде й говоритиме до тебе». ³³ Я відразу послав по тебе, і добре, що ти прийшов. Зараз ми всі тут перед Богом, щоб послухати все, що Господь тобі наказав.

³⁴ Тоді Петро відкрив уста й сказав:

[‡] **10:30** 10:30 П'ятнадцята година.

—Тепер я розумію, що Бог дійсно неупереджений, ³⁵ і в кожному народі Йому до вподоби той, хто боїться Його й чинить по правді. ³⁶ Він надіслав сином Ізраїлю Слово, проповідуючи Добру Звістку миру через Ісуса Христа, Який є Господом усіх. ³⁷ Ви знаєте про справу, що сталася у всій Юдеї, почавши з Галілеї, після хрещення, яке проповідував Іван: ³⁸ як Бог помазав Святим Духом та силою Ісуса з Назарета. Він ходив містами, роблячи добрі справи, та зцілював усіх підкорених дияволом, тому що Бог був із Ним.

³⁹ Ми є свідками всього, що Він робив в Юдейській країні та в Єрусалимі. Його вбили, повісивши на хресті. ⁴⁰ Але Бог воскресив Його третього дня і дав Йому з'являтися ⁴¹ не всьому народові, а свідкам, обраним наперед Богом, нам, що з Ним їли та пили після того, як Він воскрес із мертвих. ⁴² Він наказав нам проповідувати народові та свідчити, що Він – призначений Богом Суддя живих і мертвих. ⁴³ Про Нього свідчать усі пророки, кажучи, що кожен, хто вірує в Нього, отримає через Його ім'я прощення гріхів.

⁴⁴ Коли Петро ще говорив ці слова, Дух Святий зійшов на всіх, хто слухав Слово. ⁴⁵ Віруючі з обрізаних, які прийшли з Петром, дивувалися, що дар Святого Духа вилився й на язичників; ⁴⁶ бо чули, як ті говорили мовами та прославляли Бога.

Тоді Петро сказав: ⁴⁷ «Чи може хтось заборонити хреститися водою тим, хто отримав Духа Святого, як і ми?» ⁴⁸ Він наказав, щоб вони були охрещені в ім'я Ісуса Христа. Тоді просили його, щоб він залишився з ними ще на декілька днів.

Петро пояснює свій вчинок

¹ Апостоли та брати, які були в Юдеї, почули про те, що язичники теж отримали Слово Боже. ² Коли Петро прийшов до Єрусалима, деякі віруючі з обрізаних почали дорікати йому, ³ кажучи:

— Чому ти увійшов до необрізаних та їв разом із ними?

⁴ Тоді Петро почав пояснювати їм усе послідовно, говорячи:

⁵ — Я був у місті Яффі й під час молитви мав видіння: до мене наблизилося щось схоже на велике полотно, яке опускалося з неба, підтримуване за всі чотири кінці. ⁶ Придивившись, я побачив різні види чотириногих земних тварин, диких звірів, плазунів та птахів небесних. ⁷ Потім я почув голос, що говорив до мене: **«Петре, підведися, заколи та їж»**. ⁸ Я ж відповів: «У жодному разі, Господи, бо ніколи нічого скверного або нечистого не входило в мої уста». ⁹ Однак голос із неба промовив удруге: **«Не називай скверним або нечистим того, що Бог очистив»**. ¹⁰ Це сталося тричі, і потім усе було взяте до неба. ¹¹ Цієї ж миті трое чоловіків, надісланих із Кесарії, зупинилися біля дому, де я знаходився. ¹² Дух сказав мені йти разом із ними без жодного вагання. Разом зі мною пішли й ці шестеро братів. Прийшовши, ми зайшли в дім того чоловіка. ¹³ Він розповів нам, що побачив ангела, який з'явився в його домі та сказав: «Надішли до Яффи та поклич Симона, якого називають Петром. ¹⁴ Він скаже тобі слова, через які спасешся ти й весь твій дім». ¹⁵ Коли я почав говорити, Дух Святий зійшов на них, як і на нас спочатку. ¹⁶ Тоді я згадав слова Господа, які Він казав: **«Іван хрестив водою, а ви будете хрещені**

Духом Святим. ¹⁷ Отже, якщо Бог дав їм такий дар, як і нам, що увірували в Господа Ісуса Христа, то хто я такий, щоб міг заперечувати Богові?

¹⁸ Почувши це, вони заспокоїлися та прославили Бога, кажучи: «Видно, Бог дав і язичникам покаяння, щоб мали життя».

Церква в Антіохії

¹⁹ Ті, що були розсіяні через переслідування, яке почалося після Стефана, дійшли до Фінікії, Кіпру та Антіохії, проповідуючи Слово тільки юдеям. ²⁰ Однак деякі з них, що походили з Кіпру та Кирени, прийшли до Антіохії й почали проповідувати Добру Звістку про Господа Ісуса й до греків. ²¹ Рука Господа була з ними, і велика кількість із них увірвала та навернулася до Господа.

²² Звістка про це дійшла до церкви в Єрусалимі, і вони надіслали Варнаву до Антіохії. ²³ Коли Варнава прийшов і побачив благодать Божу, він зрадів і закликав усіх залишатися вірними перед Господом у своїх серцях. ²⁴ Він був доброю людиною, сповненою Святого Духа та віри. І чимало людей навернулося до Господа.

²⁵ Потім він пішов до Тарса відшукати Савла. ²⁶ І, коли знайшов, привів його до Антіохії. Цілий рік вони збиралися разом у церкві та навчали чимало народу. В Антіохії учнів уперше почали називати християнами.

²⁷ У ті дні з Єрусалима до Антіохії прийшло декілька пророків. ²⁸ Один із них, на ім'я Агав, піднявся та через Духа Святого звістив, що буде великий голод на всій землі, що й сталося за правління Клавдія. ²⁹ Тоді учні вирішили надіслати допомогу братам, які жили в Юдеї, кожен по

спромозі. ³⁰ Так вони й зробили, надіславши допомогу до старійшин через Варнаву та Савла.

12

Убивство Якова та арешт Петра

¹ У той час цар Ірод* заарештував декого з церкви, щоб заподіяти їм зло. ² Він убив мечем Якова, брата Іванового. ³ Побачивши, що це подобається юдеям, заарештував і Петра. Це сталося у дні свята Опрісноків. ⁴ Після арешту Петра посадили у в'язницю та передали під охорону чотирьом четвіркам воїнів. Ірод бажав після Пасхи вивести Петра до народу. ⁵ Отже, Петро був під охороною у в'язниці, а церква ревно молилася Богові за нього.

Визволення Петра з в'язниці

⁶ Уночі, перед тим, як Ірод збирався вивести його на суд, Петро спав між двома воїнами, скутий двома ланцюгами, а стражники біля дверей стерегли в'язницю. ⁷ Раптом з'явився ангел Господній, і світло осяяло в'язницю. Ангел, штовхнувши Петра в бік, розбудив його та сказав: «Скоріше вставай!» І ланцюги впали з Петрових рук.

⁸ Далі ангел сказав йому: «Підпережись та надінь сандалії». Петро зробив так. «Одягни свій плащ та йди за мною», – сказав ангел. ⁹ Петро вийшов за ним, не розуміючи, що все, зроблене ангелом, відбувається насправді. Йому здавалося, що він бачить видіння. ¹⁰ Вони пройшли першу та другу сторожу та підійшли до залізної брами, яка вела до міста. Брама відчинилася сама, і вони вийшли на вулицю. Коли ж вони пройшли одну вулицю, ангел раптом відступив від нього.

* **12:1** 12:1 Ірод Агриппа I, онук Ірода Великого.

¹¹ Отямившись, Петро сказав: «Тепер я дійсно бачу, що Господь надіслав свого ангела й визволив мене з Іродових рук та від усього, на що очікував юдейський народ».

¹² Зрозумівши, що сталося, він пішов до дому Марії, матері Івана, якого ще називали Марком, де багато народу зібралося та молилося. ¹³ Петро постукав у хвіртку брами, і служниця, на ім'я Рода, вийшла відповісти. ¹⁴ Вона впізнала голос Петра, але, забувши від радощів відчинити браму, побігла сказати, що Петро стоїть біля воріт.

¹⁵ Вони сказали їй: «Ти несповна розуму!» Але вона наполягала. Тоді вони сказали: «Це, мабуть, його ангел!»

¹⁶ Однак Петро продовжував стукати. Коли ж вони відчинили, то побачили його й здивувалися. ¹⁷ Він подав їм знак рукою, щоб мовчали, та, розповівши їм, як Господь вивів його з в'язниці, сказав: «Розкажіть про це Якову та братам». Після цього він пішов у інше місце.

¹⁸ Коли настав день, між воїнами зчинилася велика тривога, бо ніхто не знав, що сталося з Петром. ¹⁹ Ірод шукав його, та, не знайшовши, допитав стражників і наказав їх стратити. Потім він переїхав з Юдеї в Кесарію і залишився там.

Смерть Ірода

²⁰ Ірод був дуже розгніваний на мешканців Тира й Сидона. Але вони змовилися між собою, прийшли до нього й, схиливши на свій бік Бласта, управителя царського дому, просили миру, бо їхня країна була залежна від царських земель у постачанні їжі. ²¹ У призначений день Ірод, вдягнувши царську одягу, сів на трон та звернувся до них із промовою. ²² Народ же вигукував: «Це голос бога, а не людини!»

²³ Однак ангел Господа відразу вразив його, бо він не віддав слави Богові, і, сточений червами, *Ірод* помер.

²⁴ Між тим Слово Боже продовжувало зростати та множитись.

Варнава та Савл надіслані на служіння

²⁵ Варнава та Савл виконали служіння й повернулися з Єрусалима, узявши з собою Івана, званого Марком.

13

¹ У церкві Антіохії були пророки та вчителі: Варнава, Симеон, якого звали Нігер, Луцій з Киринеї, Манаен, який виховувався разом із тетрархом Іродом, та Савл. ² Одного разу, коли вони служили Господеві й постилися, Дух Святий сказав: «Відділіть Мені Варнаву та Савла для справи, до якої Я їх покликав». ³ Тоді, після посту й молитви, вони поклали на них руки та відпустили.

Апостоли проповідують на Кіпрі

⁴ Послані Святим Духом, вони прийшли до Селевкії, а звідти відпливли до Кіпру. ⁵ Прибувши до Саламії, звіщали там Слово Боже в юдейських синагогах. Іван теж був із ними та допомагав їм. ⁶ Проїшовши через весь острів, прийшли до Пафосу. Там вони знайшли одного юдея, на ім'я Бар-Ісус, який був чаклуном та лжепророком. ⁷ Він був разом із проконсулом Сергієм Павлом, розумною людиною. Проконсул покликав Варнаву та Савла, бажаючи послухати Слово Боже. ⁸ Але Еліма, чаклун (так перекладається його ім'я), протистояв їм, намагаючись відвернути проконсула від віри. ⁹ Тоді Савл, він же й Павло, сповнений Святого Духа, подивився уважно на нього ¹⁰ й сказав: —Сину диявола та вороже всякої праведності, повний усілякого лукавства та зла! Невже ти не

перестанеш перекручувати прямі шляхи Господні?
11 Ось тепер рука Господня направлена проти тебе: будеш сліпий і не бачитимеш сонця до певного часу!

І відразу огорнули його морок і темрява, і він почав шукати, хто б його повів за руку. **12** Коли проконсул побачив те, що сталося, то увірував, дивуючись Господньому вченню.

Павло та Варнава в Антіохії Пісідійській

13 Відпливши з Пафосу, Павло й ті, що були разом із ним, прийшли в Пергію та Памфілію. Там Іван залишив їх та повернувся до Єрусалима.

14 Вони ж пройшли через Пергію і дійшли до Антіохії Пісідійської. У Суботу Павло та Варнава прийшли в синагогу й присіли. **15** Після читання Закону та Пророків керівник синагоги послав сказати їм:

—Брати, якщо у вас є слово настанови до народу, то говоріть.

16 Павло піднявся та, подавши рукою знак, сказав:

—Ізраїльтяни та всі, хто боїться Бога, послухайте!

17 Бог ізраїльського народу обрав наших батьків. Він підніс цей народ під час перебування в землі Єгипту й вивів його з неї Своєю сильною рукою. **18** Сорок років Він терпів їх у пустелі. **19** Він знищив сім народів у землі Ханаанській та віддав їхню землю у спадщину нашим батькам. **20** Це відбувалося упродовж чотирьохсот п'ятдесяти років. Після цього Бог давав їм суддів аж до пророка Самуїла. **21** Потім народ просив собі царя, і Бог дарував їм Саула, сина Кісового, з роду Веніаміна, який керував сорок років. **22** Згодом Бог усунув Савла, зробивши царем Давида. Він свідчив про нього, кажучи: «Я знайшов Давида, сина Єссеєвого, чоловіка Мені до серця. Він звершить усю Мою волю». **23** З його нащадків Бог, згідно зі

Своєю обітницею, привів Ізраїлеві Спасителя – Ісуса.
24 Перед приходом Ісуса Іван закликав до хрещення на знак покаяння весь народ Ізраїлю. 25 Закінчуючи своє служіння, Іван казав: «За кого ви мене вважаєте? Я не Він. Але після мене йде Той, Кому я не достойний розв'язати ремінці сандалій на ногах». 26 Брати, діти роду Авраама, і ті, що боїтеся Бога! Це Слово спасіння було надіслане вам. 27 Жителі Єрусалима та їхні керівники не впізнали Ісуса й, засудивши Його, сповнили слова пророків, які читаються щосуботи. 28 І хоча вони не знайшли жодної підстави для обвинувачення, усе ж просили Пилата вбити Його. 29 А коли сповнили все, що було написано про Нього, вони зняли Його з хреста та поклали в гробницю. 30 Але Бог воскресив Його з мертвих, 31 і ще багато днів ті, що прийшли разом із Ним із Галілеї в Єрусалим, бачили Його. Тепер вони – Його свідки перед народом. 32 Ми проповідуємо вам нині цю Добру Звістку: обітницю, дану нашим батькам, 33 Бог сповнив для нас, їхніх дітей, воскресивши Ісуса. У другому псалмі написано:

«Ти Мій Син!

Я сьогодні породив Тебе!»*

34 А про те, що Бог воскресив Його з мертвих, так що тіло Його вже ніколи не повернеться у тління, сказав так:

«Я дам вам святі та надійні благословення, обіцяні Давидові».†

35 Тому й в іншому місці каже:

«Ти не дозволиш вірному Твоєму побачити тління».‡

* **13:33** 13:33 Див. Пс. 2:7. † **13:34** 13:34 Див. Іс. 55:3. ‡ **13:35** 13:35 Див. Пс. 15:10.

³⁶ Адже Давид, послуживши волі Божій у своєму поколінні, помер, був похований разом зі своїми батьками й побачив тління. ³⁷ Але Той, Кого Бог воскресив, не побачив тління. ³⁸ Тому, брати, я хочу, щоб ви знали: через Нього вам сьогодні звіщається прощення гріхів. І від усього, у чому ви не могли виправдатися в Законі Мойсея, ³⁹ кожен, хто вірить, виправданий через Нього. ⁴⁰ Будьте уважні, щоб не сталося з вами того, про що сказано в пророків:

⁴¹ «Подивіться, насмішники,
здивуйтеся та помріть,
бо Я роблю справу в дні ваші,
справу, у яку ви ніяк не повірите,
навіть якби вам хтось розповів про це». §

⁴² Коли Павло та Варнава виходили, їх запросили говорити про це ж наступної Суботи. ⁴³ Після того, як зібрання розійшлося, багато юдеїв та богобоязних прозелітів пішли за Павлом та Варнавою. Ті говорили з ними та переконували їх залишатись у благодаті Божій.

⁴⁴ Наступної Суботи майже все місто зібралось послухати Слово Господнє. ⁴⁵ Коли юдеї побачили натовп, то сповнились заздрощів і богохульствами перечили тому, що говорив Павло.

⁴⁶ Тоді Павло та Варнава рішуче сказали їм: «Слово Боже треба було звістити насамперед вам. Але оскільки ви відкидаєте його й вважаєте себе недостойними вічного життя, ми звертаємося до язичників. ⁴⁷ Бо так наказав нам Господь:

„Я зробив тебе світлом серед народів,
щоб ти ніс спасіння до краю землі“».*

§ **13:41** 13:41 Див. Ав. 1:5. * **13:47** 13:47 Див. Іс. 49:6.

48 Коли язичники почули це, вони раділи та славили Слово Господнє. І всі, кого було призначено до вічного життя, увірували.

49 Слово Господнє поширювалося по всій країні.

50 Юдеї підбурили богобоязних жінок зі знатних сімей та керівників міста, і вони почали гоніння проти Павла та Варнави й вигнали їх за межі своєї землі. 51 Тоді апостоли обтрусили пил зі своїх ніг на свідчення проти них і пішли до Іконії. 52 Учні були сповнені радості та Святого Духа.

14

Павло та Варнава в Іконії

1 В Іконії Павло та Варнава увійшли також в юдейську синагогу та говорили так *переконливо*, що багато юдеїв та греків увірувало. 2 Ті ж юдеї, які відмовилися повірити, підбурили та роз'ятрили душі язичників проти братів. 3 Однак Павло та Варнава залишалися там досить довго. Вони сміливо говорили про Господа, Який свідчив про Слово благодаті, роблячи чудеса та знамення через їхні руки. 4 Мешканці міста розділилися: одні підтримували юдеїв, а інші – апостолів. 5 Язичники та юдеї разом із керівниками задумали закидати їх камінням. 6 Дізнавшись про це, Павло та Варнава втекли до міст Лікаонії – Лістри, Дервії та околиць, 7 де продовжували проповідувати Добру Звістку.

Павло та Варнава в Лістрі та Дервії

8 У Лістрі сидів безсилий чоловік, який ніколи не ходив, тому що був калікою від народження. 9 Він слухав, як говорив Павло. Поглянувши на нього уважно й побачивши, що той має віру для зцілення, 10 Павло голосно промовив: «Встань прямо на ноги!» Той піднявся й почав ходити.

11 Люди, побачивши, що зробив Павло, почали голосно говорити лікаонською: «Боги до нас зійшли в людській подобі!» 12 Вони назвали Варнаву Зевсом, а Павла Гермесом, оскільки він був головним у промові. 13 Жрець Зевса, храм якого був перед містом, привів биків із вінками до воріт, бажаючи разом із народом принести жертву.

14 Коли апостоли Варнава та Павло почули про це, то роздерли свій одяг, кинулися до натовпу та закричали: 15 «Люди, навіщо ви це робите? Ми такі ж люди, як і ви! Ми звіщаємо вам Добру Звістку, щоб ви відвернулися від цих марнот до живого Бога, Який створив небеса, землю, море й усе, що в них.* 16 У минулому Він дозволяв усім народам ходити своїми шляхами, 17 хоч і не залишав їх без свідoctва про Себе, роблячи добро, даючи дощі з неба та врожайні часи, наповняючи їжею й радіщами серця ваші». 18 І, говорячи це, ледве переконали народ, щоб не приносили їм жертви.

19 Однак деякі юдеї, які прийшли з Антіохії та Іконії, схилили натовп на свій бік. Вони побили Павла камінням та виволікли його за місто, думаючи, що він уже помер. 20 Але коли учні зібралися навколо нього, він піднявся та повернувся в місто. Наступного дня він разом із Варнавою вирушив у Дервію.

Повернення до Антіохії

21 У цьому місті вони проповідували Добру Звістку й набули чимало учнів. Потім повернулися до Лістри, Іконії та Антіохії. 22 Павло та Варнава зміцнювали душі учнів, закликаючи їх продовжувати твердо вірити, та навчали, що через великі скорботи нам треба увійти в Царство Боже. 23 Вони обрали пресвітерів для кожної

* 14:15 14:15 Див. Вих. 20:11; Пс. 145:6.

церкви й постом та молитвою передали їх Господеві, в Якого увірували. ²⁴ Далі, пройшовши Пісидію, Павло та Варнава прийшли до Памфілії. ²⁵ Звістивши Слово в Пергії, прийшли до Атталії. ²⁶ Звідти відпливли до Антіохії, де були передані благодаті Божій для справи, яку виконали. ²⁷ Повернувшись, вони скликали всю церкву та розповіли, як багато Бог зробив через них і як Він відчинив для язичників двері віри. ²⁸ Вони залишалися з учнями чимало часу.

15

Апостольський собор в Єрусалимі

¹ Тим часом прийшли з Юдеї деякі люди та навчали братів: «Якщо не будете обрізані за звичаєм Мойсеєвим, то не можете спастися». ² Це призвело до чималого конфлікту та суперечки між Павлом та Варнавою й тими, хто прийшов. Тоді вирішили, щоб Павло та Варнава й деякі інші з них пішли разом в Єрусалим із цією справою до апостолів та старійшин. ³ Тоді вони, послані церквою, пішли через Фінікію та Самарію, розповідаючи про навернення язичників. Це викликало велику радість серед усіх братів. ⁴ Прибувши в Єрусалим, вони були прийняті церквою, апостолами та старійшинами й розповіли, як багато Бог зробив через них. ⁵ Але деякі віруючі з угруповання фарисеїв казали, що язичників потрібно обрізати та наказати їм, щоб дотримувалися Закону Мойсея.

⁶ Апостоли та старійшини зібралися для розгляду цього питання. ⁷ Після тривалого обговорення Петро піднявся та звернувся до них: «Брати, ви знаєте, що від перших днів Бог обрав мене з-поміж вас, щоби з моїх уст язичники почули слово Доброї Звістки

та увірували. ⁸ І Бог, Який знає серця, засвідчив їм, давши Духа Святого, як і нам. ⁹ Він не зробив жодної різниці між нами й ними, очистивши вірою їхні серця. ¹⁰ То чому ж ви випробовуєте Бога, накладаючи на шиї учнів ярмо, якого ні ми, ні наші батьки не могли нести? ¹¹ Адже ми віримо, що отримуємо спасіння через благодать Господа Ісуса так само, як і вони».

¹² Тоді все зібрання стихло й почало слухати Варнаву й Павла, що розповідали про чудеса та знамення, які Бог зробив через них серед язичників. ¹³ Коли вони закінчили, Яків сказав: «Брати, послухайте мене! ¹⁴ Симон розповів нам, як спочатку Бог прийшов обрати з-поміж язичників народ для Свого імені. ¹⁵ І з цим узгоджуються слова пророків, як написано:

¹⁶ „Після цього Я повернуся

та відбудую занепалий дім Давида.

Я відбудую його руїни

та відновлю його,

¹⁷ щоб решта людей шукали Господа,

навіть і всі язичники, над якими закликано Мое ім'я.

Так каже Господь, Який робить усе це*

¹⁸ і Якому відомо все споконвіку“.

¹⁹ Тому, я вважаю, ми не повинні створювати труднощів для язичників, які навертаються до Бога.

²⁰ Натомість ми повинні написати їм і застерегти від оскверненого ідолами, від статевої розпусти, від задушених тварин та крові. ²¹ Бо Закон Мойсея з давніх-давен проповідується в кожному місті й читається в синагогах щосуботи».

Лист до братів-язичників

* **15:17** 15:17 Див. Ам. 9:11, 12.

22 Тоді апостоли та старійшини разом зі всією церквою вирішили обрати з-поміж себе кількох людей та надіслати їх до Антіохії разом із Павлом та Варнавою. Вони обрали Юду, званого Варсавою, та Силу, які були проводирями серед братів. 23 Через них передали такого листа:

«Брати апостоли та старійшини до братів з язичників, які знаходяться в Антіохії, Сирії та Килікії.

Вітаємо вас!

24 Оскільки ми почули, що деякі люди, які вийшли від нас, без нашого дозволу потурбували вас своїми словами й засмутили ваші душі, кажучи, що вам потрібно обрізатись та дотримуватися Закону, 25 ми одностайно вирішили обрати деяких чоловіків та надіслати їх до вас разом з улюбленими нашими Варнавою й Павлом, 26 людьми, які віддали своє життя заради імені Господа нашого Ісуса Христа. 27 Ми надсилаємо до вас Юду та Силу, щоб вони словами сповістили вам те, що ми написали. 28 Бо угодно Святому Духові й нам не накладати на вас більше ніякого тягаря, окрім цього необхідного: 29 утримуйтеся від їжі, яка приносилась ідолам, від крові, від задушених тварин та від статевої розпусти. Дотримуючись цього, ви зробите добре.

Будьте здорові!»

30 Отже, посланці прийшли в Антіохію та, скликавши все зібрання, передали листа. 31 Прочитавши його, брати зраділи цьому підбадьорюванню. 32 Юда та Сила, які самі були пророками, багатьма словами підбадьорювали та зміцнювали братів. 33 Вони провели там деякий час, і брати відпустили їх із миром до тих, хто їх

надіслав. ³⁴ Однак Сила вирішив залишитися, а Юда повернувся до Єрусалима.† ³⁵ Павло та Варнава залишились в Антіохії, де вони з багатьма іншими братами навчали та проповідували Добру Звістку Слова Господнього.

Павло та Варнава розділяються

³⁶ Через декілька днів Павло сказав Варнаві: «Повернімося та відвідаймо братів із кожного міста, де ми проповідували Слово Господнє, побачимо, що вони роблять». ³⁷ Варнава хотів взяти з собою Івана, якого звали Марком. ³⁸ А Павло вважав, що не варто брати з собою того, хто залишив їх у Памфілії і не пішов із ними на служіння. ³⁹ Незгода між ними була досить гострою, так що вони розділилися: Варнава взяв із собою Марка та відплив до Кіпру; ⁴⁰ Павло ж обрав Силу й вирушив у дорогу, переданий братами благодаті Господа. ⁴¹ Він пройшов через Сирію та Килікію, зміцнюючи церкви.

16

Тимофій об'єднався з Павлом та Силою

¹ Павло прийшов у Дервію та Лістру. Там був учень, на ім'я Тимофій. Його мати була віруючою юдейкою, а батько – греком. ² Про Тимофія добре свідчили брати з Лістри та Іконії. ³ Павло схотів узяти його із собою в подорож і, узявши, обрізав його заради юдеїв, що були в тих місцях; бо всі знали, що його батько був греком. ⁴ Проходячи через міста, Павло й брати закликали віруючих дотримуватися рішень, прийнятих апостолами та старійшинами

† **15:34** 15:34 Деякі ранні рукописи не містять цього вірша.

в Єрусалимі. ⁵ А церкви зміцнювались у вірі та кількісно зростали щодня.

Павлові з'являється чоловік із Македонії

⁶ Вони проходили через Фригію та Галатійську місцевість, але Дух Святий не дозволив звіщати Слово в Азії. ⁷ Коли підійшли до Місії, спробували піти до Вітинії, але Дух Ісуса не дозволив. ⁸ Вони пройшли Місію та прийшли в Троаду. ⁹ Уночі Павлові було видіння: з'явився чоловік із Македонії, який стояв і благав його: «Прийди до Македонії та допоможи нам!» ¹⁰ Після цього видіння, ми* вирішили відразу ж піти до Македонії, зрозумівши, що Бог кличе нас проповідувати їм Добру Звістку.

Навернення Лідії у Філіппах

¹¹ Отже, з Троади ми відпливли прямо в Самофракію, а наступного дня – у Неаполь; ¹² звідти ж – до міста Філіппи, що було римською колонією та головним містом тієї частини Македонії, і залишилися в тому місті на декілька днів. ¹³ У Суботу ми вийшли за ворота до річки, де, за звичаєм, було місце для молитви. Присівши, почали розмовляти з жінками, які там зібралися. ¹⁴ Серед них була одна, на ім'я Лідія, з міста Тіятира, вона торгувала пурпуровою тканиною. Лідія шанувала Бога. Господь відкрив її серце, щоб уважно сприймала все сказане Павлом. ¹⁵ Після того, як вона та її родина були охрещені, Лідія запросила нас, кажучи: «Якщо ви вважаєте мене вірною Господеві, то зайдіть до мого дому й живіть». І переконала нас.

* **16:10** 16:10 Перший із чотирьох розділів, у якому використано займенник першої особи множини, що вказує на Луку як очевидця подій (Див. 16:10-17; 20:5-15; 21:1-18; 27:1-28:16).

Павло та Сила у в'язниці

¹⁶ Одного дня, коли ми йшли до місця молитви, нас зустріла служниця, яка мала віщунського духа. Ворожінням вона приносила великий прибуток своїм господарям. ¹⁷ Вона, ідучи за Павлом та за нами, голосно казала: «Ці люди – раби Всевишнього Бога, які звіщають вам шлях спасіння!» ¹⁸ Вона це робила упродовж багатьох днів. Тоді, обурившись, Павло обернувся й промовив до неї: «В ім'я Ісуса Христа наказую тобі: вийди з неї!» І тієї ж миті дух вийшов із неї. ¹⁹ Коли господарі служниці побачили, що їхня надія на прибуток пропала, вони схопили Павла та Силу й повели на площу до керівників міста. ²⁰ Привівши їх до магістрату, сказали: «Ці люди – юдеї, що каламутять наше місто ²¹ й звіщають звичаї, які нам, римлянам, не дозволено ні приймати, ні виконувати». ²² Натопт теж повстав проти них, і керівники міста, здерши з них одяг, наказали побити їх палицями. ²³ Завдавши їм багато ударів, кинули у в'язницю та наказали тюремникові пильно їх охороняти. ²⁴ Отримавши такий наказ, він кинув їх у внутрішню в'язницю й забив їхні ноги в колоду.

²⁵ Опівночі Павло та Сила молилися та співали пісні Богові, а в'язні слухали їх. ²⁶ Аж раптом стався сильний землетрус, так що основи в'язниці похитнулися. Одразу всі двері відчинилися, і ланцюги на всіх відстебнулися. ²⁷ Коли тюремник прокинувся й побачив усі двері в'язниці відчиненими, то взявся за меч і хотів убити себе, думаючи, що в'язні втекли. ²⁸ Але Павло голосно сказав:

—Не заподій собі ніякого зла, бо всі ми тут!

²⁹ Тоді тюремник, попросивши факел, ускочив до в'язниці та, тремтячи, упав перед Павлом та Силою.

30 Він вивів їх на вулицю та спитав:

—Панове, що мені робити, щоб отримати спасіння?

31 Вони відповіли:

—Віруй у Господа Ісуса, і отримаєш спасіння ти й весь твій дім!

32 І проповідували Слово Господнє йому та всім, хто був у його домі. 33 Тієї ж нічної години *тюремник* узяв їх та обмив їхні рани. Потім негайно був охрещений він зі всіма своїми. 34 Привівши їх до свого дому, наклав для них стіл. І разом зі всіма домашніми радів, що повірив у Бога.

35 Коли настав день, керівники *міста* надіслали своїх слуг сказати *тюремникові*: «Відпусти цих людей!»

36 Тюремник сказав Павлові:

—Керівники *міста* надіслали наказ відпустити вас. Отже, ви можете йти з миром!

37 Але Павло сказав їм:

—Нас побили прилюдно, без судового розгляду, і, хоча ми громадяни Риму, кинули до в'язниці, а тепер вони бажають таємно нас вигнати? Ні! Нехай самі придуть і виведуть нас!

38 Слуги передали ці слова керівникам *міста*. Почувши, що *Павло та Сила* – римляни, ті перелякалися. 39 Вони прийшли та вибачилися перед ними, вивели їх із в'язниці та благали, щоб вони залишили місто. 40 Вийшовши з в'язниці, Павло та Сила попрямували до дому Лідії, де зустріли братів та підбадьорили їх. Після цього вони пішли далі.

17

Павло та Сила в Солуні

1 Пройшовши через Амфіполь та Аполлонію, прийшли в Солунь, де була юдейська синагога.

² Павло, за своїм звичаєм, пішов до них і три Суботи говорив із ними про Писання, ³ пояснюючи та доводячи, що Христос повинен був постраждати й воскреснути з мертвих. Він казав: «Ісус, Якого я вам проповідую, і є Христос». ⁴ Декого з них це переконало, і вони приєдналися до Павла та Сили, а також багато богобоязних греків і чимало поважних жінок. ⁵ Це розлютило інших юдеїв, і вони, узявши якихось негідних людей з ринку, зібрали натовп та розпочали заворушення в місті. Вони прийшли до дому Ясона й шукали Павла та Силу, щоб вивести їх до натовпу. ⁶ Не знайшовши їх, вони повели Ясона та деяких братів до керівників міста, викрикуючи: «Ті, що збунтували весь світ, прийшли й сюди, ⁷ а Ясон прийняв їх! Усі вони діють проти наказів Кесаря й говорять, що є інший цар – Ісус!» ⁸ Натовп та керівники міста, почувши ці слова, збентежились. ⁹ Але, отримавши від Ясона та інших поруку, відпустили їх.

Апостоли у Верії

¹⁰ Тієї ж ночі брати відіслали Павла та Силу до Верії. Прибувши туди, вони пішли в юдейську синагогу. ¹¹ Верійці були більш відкриті, ніж солуняни: прийняли Слово з усім запалом. Щодня ретельно досліджували Писання, *щоб перевірити*, чи так воно є. ¹² Багато з них, а також чимало поважних грецьких жінок та чоловіків увірували. ¹³ Та коли юдеї з Солуня дізналися, що Павло проповідує Слово Боже у Верії, прийшли також туди й почали підбурювати та бунтувати народ. ¹⁴ Брати відразу ж відіслали Павла до моря, а Сила та Тимофій залишилися там. ¹⁵ Ті, хто супроводжував Павла, провели його до Афін і повернулися з наказом до

Сили та Тимофія, щоб вони негайно прийшли до нього.

Павло в Афінах

¹⁶ Чекаючи на них в Афінах, Павло засмутився у своєму дусі, побачивши, що місто наповнене ідолами. ¹⁷ Він розмовляв з юдеями та богобоязними в синагозі й щоденно з тими, хто був на ринку. ¹⁸ Деякі філософи з епікурейців та стоїків почали сперечатися з ним.

Одні з них говорили:

—Що хоче сказати цей базіка?

Інші казали:

—Здається, він звіщає чужих богів!

Це тому, що він проповідував Добру Звістку про воскресіння Ісуса.

¹⁹ Вони взяли його та повели до Ареопагу, кажучи:

—Чи можемо ми знати, що це за нове навчання, про яке ти говориш? ²⁰ Бо щось дивне ти вкладаєш нам у вуха, і хотілося б знати, що це означає.

²¹ Усі афіняни й чужинці, які там мешкали, нічим іншим не займались, як аби щось нове говорити чи слухати.

²² Павло став посередині Ареопагу та промовив:

—Афіняни! З усього бачу, що ви дуже релігійні!

²³ Бо коли я проходив та роздивлявся ваші святині, то знайшов і жертовник, на якому було написано:

невідомому богові.

Отже, цього невідомого Бога, Якому ви поклоняєтесь, не знаючи, я вам проповідую. ²⁴ Бог, Який сотворив світ і все, що в ньому, є Господом неба і землі. Він не живе в храмах, збудованих руками людей, ²⁵ і не вимагає служіння людських рук, ніби в чомусь має потребу. Він сам дає всім життя, дихання й усе *інше*. ²⁶ З одного чоловіка Він сотворив усі народи,

щоб вони заселили цілу землю. Він установив часи та межі їхнього проживання, ²⁷ щоб вони шукали Бога й, відчуваючи Його, мабуть, знайшли, хоча Він і недалеко від кожного з нас. ²⁸ Бо в Ньому ми живемо, рухаємось та існуємо, як про це казали деякі з ваших поетів: «Ми Його нащадки».

²⁹ Будучи нащадками Бога, ми не повинні думати, що божество – це щось майстерно виготовлене за замислом людей із золота, срібла або каміння.

³⁰ Отже, не зважаючи на часи незнання, Бог тепер наказує всім людям усюди покаятись; ³¹ бо Він призначив день, коли судитиме світ по правді через Чоловіка, Якого обрав для цього, і дав усім незаперечні докази цього, воскресивши Його з мертвих.

³² Почувши про воскресіння з мертвих, одні почали насміхатися, а інші сказали:

—Про це ми послухаємо тебе іншим разом!

³³ Так Павло вийшов з-поміж них. ³⁴ Однак деякі люди приєдналися до нього й увірували. Серед них Діонісій Ареопагіт, одна жінка, на ім'я Дамаріс, та інші разом із ними.

18

Павло в Коринфі

¹ Після цього Павло залишив Афіни та пішов до Коринфа. ² Там він зустрів юдея, на ім'я Акила, родом із Понту. Він прибув недавно з Італії зі своєю дружиною Прискіллою, бо Клавдій наказав усім юдеям покинути Рим. Павло прийшов до них ³ і, оскільки вони мали те ж ремесло, що й він, залишився працювати з ними. Їхнім ремеслом було виготовлення наметів. ⁴ Щосуботи Павло промовляв у синагозі, намагаючись переконати юдеїв та греків.

⁵ Коли ж прийшли з Македонії Сила та Тимофій, Павло присвятив себе повністю проповіді Слова, засвідчуючи юдеям, що Ісус є Христос. ⁶ Але оскільки вони чинили опір та богохульствували, він обтрусив одержу й сказав їм: «Кров ваша на головах ваших. Я чистий! Віднині йду до язичників».

⁷ І, вийшовши звідти, прийшов у дім чоловіка, на ім'я Тит Юст, який шанував Бога; його дім знаходився біля синагоги. ⁸ Крисп, керівник синагоги, увірував у Господа разом з усім своїм домом. І багато коринфян, почувши Павла, увірували та були охрещені.

⁹ Уночі Господь сказав Павлові у видінні: **«Не бійся! Продовжуй говорити й не мовчи, ¹⁰ бо Я з тобою, і ніхто не заподіє тобі зла, тому що Я маю багато людей у цьому місті».** ¹¹ І Павло залишався там рік і шість місяців, навчаючи їх Слова Божого.

¹² Коли Галліон був проконсулом Ахаї, юдеї, зібравшись разом, повстали проти Павла та привели його до суду, ¹³ кажучи: «Цей чоловік переконує людей шанувати Бога не за Законом».

¹⁴ Коли ж Павло хотів говорити, Галліон промовив до юдеїв: «Юдеї, якщо була б якась несправедливість чи серйозний злочин, я б вас послухав, ¹⁵ але якщо йдеться про слова, імена та ваш Закон, вирішуйте самі. Я не хочу бути суддею цього». ¹⁶ І вигнав їх із суду. ¹⁷ Тоді всі схопили Состена, керівника синагоги, і побили його перед судом, але Галліон ніяк на це не зважав.

Павло повертається до Антіохії

¹⁸ Павло залишався там чимало днів, а потім, попрощавшись із братами, відплив до Сирії разом із Прискіллою та Акилою. У Кенхреях він обстриг волосся, бо дав обітницю. ¹⁹ Прибувши в Ефес, Павло

залишив Прискілли та Акилу там, а сам пішов у синагогу, де розмовляв з юдеями. ²⁰ Вони просили його залишитись у них довше, але він не погодився, ²¹ а попросився з ними, кажучи: «Повернуся до вас знов, якщо буде воля Божа». І відплив з Ефеса. ²² Прибувши до Кесарії, Павло вирушив до Єрусалима та, привітавши церкву, відбув до Антіохії.* ²³ Він пробув деякий час в Антіохії, а потім пішов через землю Галатії та Фригії, зміцнюючи всіх учнів.

Служіння Аполлоса в Ефесі

²⁴ Тим часом до Ефеса прийшов один юдей, на ім'я Аполлос, родом з Олександрії, чоловік освічений, який був сильний у Писанні. ²⁵ Він був навчений про Шлях Господа й, палаючи духом, говорив та докладно навчав про Ісуса, хоча знав тільки Іванове хрещення. ²⁶ Він почав сміливо говорити в синагозі. Почувши його, Прискілла та Акила покликали його до себе й більш ретельно пояснили йому Шлях Божий.

²⁷ Коли він забажав піти до Ахаї, брати заохочували його й написали листа до учнів, щоб ті сприятливо прийняли його. Прибувши туди, Аполлос багато допоміг усім, хто увірував через благодать, ²⁸ адже він рішуче переконував юдеїв, прилюдно показуючи через Писання, що Ісус є Христос.

19

Павло в Ефесі

¹ Коли Аполлос був у Коринфі, Павло, пройшовши через внутрішні райони високогір'я, дістався до Ефеса. Там він зустрів деяких учнів ² і спитав їх:

— Чи отримали ви Святого Духа, коли увірували?

* **18:22** 18:22 Буквально: Павло піднявся до Єрусалима та, привітавши Церкву, зійшов до Антіохії.

Вони відповіли:

—Ми навіть не чули про Святого Духа.

³Тоді він спитав їх:

—Тож у що ви були охрещені?

Вони відповіли:

—У хрещення Івана.

⁴Павло сказав:

—Іван хрестив хрещенням покаяння. Він закликав народ увірувати в Того, Хто мав прийти після Нього, тобто в Ісуса.

⁵Почувши це, вони були охрещені в ім'я Господа Ісуса. ⁶Коли Павло поклав на них руки, Дух Святий зійшов на них, і вони почали говорити мовами й пророкувати. ⁷Усього їх було близько дванадцяти осіб.

⁸Потім він зайшов у синагогу, де упродовж трьох місяців сміливо говорив та переконував про Царство Боже. ⁹Коли ж деякі з них стали опиратися й не вірили, зневажаючи Шлях перед громадою, Павло залишив їх. Він відокремив учнів і щодня говорив із ними в школі Тиранна. ¹⁰Це продовжувалося два роки, так що всі мешканці Азії, юдеї та греки, почули Слово Господнє. ¹¹Бог робив надзвичайні чудеса через Павла: ¹²хустини або пояси, яких він торкався, клали на хворих, і хвороби залишали їх, а злі духи виходили. ¹³Деякі з мандрівних юдейських екзорцистів теж спробували використати ім'я Господа Ісуса для звільнення тих, що мали злих духів, кажучи:

—Заклинаємо вас Ісусом, Якого проповідує Павло!

¹⁴Це робили семеро синів Скеви, юдейського первосвященника.

¹⁵Але злий дух відповів їм:

—Ісуса я знаю, і Павло мені відомий, а ви хто такі?

16 І чоловік, у якому був злий дух, кинувся на них і переміг усіх. Вони вибігли з дому голі та поранені. 17 Про це стало відомо всім юдеям та грекам, які жили в Ефесі. Усіх охопив страх, і звеличували ім'я Господа Ісуса. 18 Багато з тих, хто увірував, приходили та відверто визнавали й відкривали свої вчинки. 19 Чимало з тих, хто раніше займався чаклунством, зібрали свої книжки та спалили їх перед усіма. Коли порахували ціну всіх книжок, вона склала п'ятдесят тисяч драхм*. 20 Так, завдяки Господній силі Слово зростало та зміцнювалось.

Заворушення в Ефесі.

21 Після тих подій Павло в душі вирішив пройти через Македонію й Ахаю та піти до Єрусалима. Він сказав: «Після того, як побуваю там, мені потрібно побачити Рим». 22 Він надіслав до Македонії двох своїх помічників, Тимофія та Ераста, а сам залишився на деякий час в Азії.

23 У той час розпочалося велике заворушення проти Шляху. 24 Певний срібний майстер, на ім'я Деметріос, який робив зі срібла копії храму Артеміди, давав чималий дохід своїм ремісникам. 25 Зібравши їх та інших робітників, що займалися подібним ремеслом, сказав: «Ви знаєте, що ця робота дає нам хороший дохід. 26 Але ви бачите й чуєте, що не тільки в Ефесі, але й в усій Азії цей Павло переконав та увів в оману багатьох людей, кажучи, що боги, зроблені руками людей, не є богами. 27 Це загрожує не тільки тим, що наш труд зазнає зневаги, але й тим, що храм великої богині Артеміди, перед якою

* **19:19** 19:19 Драхма – срібна монета, яка була денною зарплатнею.

вклоняється вся Азія й весь світ, буде нічим, і вся її велич буде зруйнована».

²⁸ Почувши це, вони сповнилися люттю й почали кричати: «Велика Артеміда Ефеська!» ²⁹ Місто наповнилося заворушенням, і всі разом кинулися до театру, схопивши Павлових супутників, Гайя та Аристарха, які були з Македонії. ³⁰ Павло хотів вийти до народу, але учні не дозволили йому. ³¹ Навіть деякі з керівників Азії, які були друзями Павла, надіслали до нього попередження, щоб він не з'являвся в театрі. ³² Зібрання було в сум'ятті: одні кричали одне, а інші – інше. Більшість же навіть не розуміла, навіщо вони зібралися. ³³ З натовпу взяли Олександра, бо юдеї його виштовхали. Олександр дав знак рукою, бажаючи виправдатись перед народом. ³⁴ Але довідавшись, що він юдей, натовп упродовж двох годин викрикував в один голос: «Велика Артеміда Ефеська!»

³⁵ Тоді до народу вийшов один із чиновників міста, заспокоїв натовп та сказав: «Ефесяни, чи є якась людина, яка не знає, що місто Ефес – хранитель храму великої Артеміди та її зображення, яке впало з неба? ³⁶ Це безперечний факт, тому вам належить зберігати спокій і не діяти необачно. ³⁷ А ви привели сюди цих людей, хоча жоден із них не є грабіжником храму й не богохульствував проти нашої богині. ³⁸ Отже, якщо в Деметріоса та інших майстрів є звинувачення проти когось, то на це є суди й проконсули. Нехай туди приносять обвинувачення один на одного. ³⁹ Якщо ж у вас є щось інше, це вирішиться на законному зібранні. ⁴⁰ Бо є небезпека, що нас можуть за сьогоднішнє обвинуватити в заколоті, адже не маємо жодного виправдання цьому збіговиську».

Сказавши це, він розпустив зібрання.

20

Подорож Павла через Македонію до Греції

¹ Після того, як заворушення закінчилися, Павло, зібравши учнів, підбадьорив їх і, попрощавшись із ними, пішов до Македонії. ² Проходячи тими краями, Павло підбадьорював учнів багатьма словами, а потім прийшов до Греції, ³ де пробув три місяці. Коли збирався відплисти до Сирії, юдеї вчинили проти нього змову. Дізнавшись про це, він вирішив повернутися через Македонію. ⁴ Разом із ним пішов Сопатер, син Пірра з Вереї, Аристарх та Секунд із Солуня, Гай із Дервії, Тимофій, Тихик і Трохим з Азії. ⁵ Вони пішли вперед і чекали нас у Троаді. ⁶ Ми ж після днів свята Опрісноків відпливли з Филиппи й через п'ять днів прибули до них у Троаду, де провели сім днів.

Воскресіння Євтиха

⁷ Першого дня тижня ми зібралися на ламанні хліба. Павло, маючи намір наступного дня вирушити в подорож, говорив з учнями й продовжив промову до півночі. ⁸ У верхній кімнаті, де ми зібралися, було багато світильників. ⁹ Один юнак, на ім'я Євтих, сидів на вікні. А оскільки Павло говорив довго, юнака здолав міцний сон, він похитнувся та впав із третього поверху. Коли його підняли, він був мертвий. ¹⁰ Павло зійшов вниз, припав до нього та, обійнявши, сказав: «Не турбуйтеся, бо його душа ще в ньому». ¹¹ Після цього Павло повернувся нагору, переломив хліб та їв. Він говорив із ними довго, аж до світанку, а потім вирушив у дорогу. ¹² А хлопця привели живого, і всіх це дуже втішило.

Подорож із Трої до Мілета

¹³ Ми попливли наперед кораблем до Асси, щоб звідти забрати Павла. Він сам так звелів, тому що хотів подорожувати пішки. ¹⁴ Коли він зустрів нас в Ассі, ми взяли його на корабель і прибули до Мітилени. ¹⁵ Відпливши звідти, наступного дня прибули до Хіосу; а ще через день припливли до Самоса й, пробувши день у Трогілії, назавтра дісталися до Мілета. ¹⁶ Павло вирішив проминути Ефес і не затримуватися в Азії: він поспішав, щоб, якщо буде можливо, бути в Єрусалимі на день П'ятдесятниці.

¹⁷ З Мілета Павло надіслав до Ефеса й покликав пресвітерів церкви. ¹⁸ Коли вони прийшли, він сказав їм: «Ви знаєте, як я з першого дня, відколи прийшов до Азії, був із вами весь час. ¹⁹ Я з усією покорою та сльозами служив Господеві серед випробувань, що трапилися зі мною через змови юдеїв. ²⁰ Я не поминув нічого корисного для вас, проповідував та навчав прилюдно та по домах, ²¹ засвідчуючи юдеям та грекам про покаяння перед Богом та віру в Господа нашого Ісуса. ²² І ось тепер я, зв'язаний Духом, іду до Єрусалима, не знаючи, що там зі мною станеться. ²³ Тільки Дух Святий у кожному місті свідчить мені, кажучи, що на мене чекають кайдани та страждання. ²⁴ Але я ні про що не турбуюся й не дорожу своїм життям, тільки б мені звершити мій шлях та служіння, яке я отримав від Господа Ісуса, – свідчити Добру Звістку благодаті Божої. ²⁵ І тепер я знаю, що всі ви, між ким я ходив та проповідував Царство Боже, більше не побачите мого обличчя. ²⁶ Тому я свідчу сьогодні: я чистий від крові всіх, ²⁷ бо не ухилявся вам звіщати всю волю Божу. ²⁸ Пильнуйте себе й усю отару, над якою

Дух Святий поставив вас єпископами, щоби пасти Церкву Божу, яку Він придбав Своєю кров'ю. ²⁹ Я знаю, що після мого відходу до вас прийдуть люті вовки, які не щадитимуть отари. ³⁰ Навіть серед вас постануть люди, які почнуть спотворювати істину, щоб повести учнів за собою. ³¹ Тому пильнуйте! Пам'ятайте, що я три роки вдень та вночі зі сльозами наставляв кожного з вас. ³² І тепер доручаю вас Богові та Слову благодаті Його, яке може вас збудувати й дати спадщину між усіма святими. ³³ Я ні від кого не жадав ні срібла, ні золота, ні одягу. ³⁴ Ви самі знаєте, що ці руки служили моїм потребам і тих, хто був зі мною. ³⁵ У всьому я показував вам, що, працюючи так, ми повинні допомагати немічним і пам'ятати слова Господа Ісуса: „**Блаженніше давати, ніж отримувати**“».

³⁶ Сказавши це, він став на коліна та разом з усіма помолився. ³⁷ Тоді всі почали плакати й, припавши до шиї Павла, цілували його. ³⁸ Найбільше всіх засмутили слова Павла про те, що вони більше не побачать його обличчя. Потім провели його до корабля.

21

Подорож Павла до Єрусалима

¹ Коли ми розлучилися з ними, то попливли прямо до острова Кос, наступного дня на Родос, а звідти в Патару. ² Знайшовши корабель, що прямував у Фінікію, ми сіли й попливли. ³ Коли показався Кіпр, ми залишили його ліворуч, попливли до Сирії та причалили в Тирі, тому що там наш корабель мав вивантажити товар. ⁴ Знайшовши учнів, ми пробули з ними сім днів. Вони, довідавшись через Духа про

майбутнє, застерігали Павла не йти до Єрусалима. ⁵ Але коли дні перебування разом закінчилися, ми пішли далі. Усі вони разом із дружинами та дітьми проводжали нас аж за місто, і на березі, схиливши коліна, ми помолилися. ⁶ Попрощавшись з усіма, ми піднялися на корабель, а вони повернулися до своїх домівок. ⁷ Ми продовжили свою морську подорож і з Тира прибули в Птолеміаду, де, привітавши братів, пробули з ними один день. ⁸ Наступного дня ми вирушили в дорогу, прийшли до Кесарії, зайшли в дім євангеліста Филипа, одного з сімох, і залишилися в нього. ⁹ Він мав чотири незаймані доньки, які пророкували.

¹⁰ Після того, як ми пробули там чимало днів, з Юдеї прийшов пророк, на ім'я Агав. ¹¹ Він підійшов до нас, узяв пояс Павла й, зв'язавши собі руки та ноги, сказав: «Святий Дух каже: „Так юдеї в Єрусалимі зв'яжуть та віддадуть у руки язичників чоловіка, якому належить цей пояс“».

¹² Почувши це, ми й місцеві стали благати Павла, щоб він не йшов до Єрусалима. ¹³ Але Павло відповів: «Чому ви плачете й розриваєте моє серце? Я готовий не лише бути зв'язаним, але й померти в Єрусалимі за ім'я Господа Ісуса». ¹⁴ Коли ми зрозуміли, що його не переконати, то заспокоїлись, сказавши: «Нехай станеться воля Господня».

¹⁵ Після тих днів ми зібралися й вирушили* до Єрусалима. ¹⁶ Разом із нами пішли й учні з Кесарії, які провели нас до Мнасона з Кіпру, давнього учня, у якого ми залишилися.

Павло в Єрусалимі

* **21:15** 21:15 Буквально: піднялися до Єрусалима.

17 Коли ми прийшли до Єрусалима, брати з радістю прийняли нас. 18 Наступного ж дня Павло разом із нами пішов до Якова. Туди прийшли й всі старійшини. 19 Привітавши їх, Павло докладно розповів, що зробив Бог серед язичників через його служіння. 20 Вони послухали його та прославили Бога. Потім сказали Павлові: «Брате, ти бачиш, як багато тисяч юдеїв увірувало, і всі вони ревно ставляться до Закону. 21 Вони чули про тебе, що ти навчаєш юдеїв, які живуть між язичниками, відступити від Закону Мойсея, кажучи, щоб вони не обрізали своїх дітей і не дотримувалися звичаїв. 22 Що ж тепер *робити*? Вони, безумовно, почують, що ти прийшов. 23 Тому зроби, що ми тобі кажемо: серед нас є четверо чоловіків, які пов'язані обітницею. 24 Візьми їх, очисться разом із ними й заплати за них, щоб вони поголили собі голови. Тоді всі дізнаються: те, що сказано про тебе, – неправда, а, навпаки, ти дотримуєшся Закону. 25 А щодо язичників, які увірували, то ми написали їм про наше рішення: вони повинні утримуватися від їжі, яка приносилась ідолам, від крові, від задушених тварин та від статевої розпусти».

26 Наступного дня Павло взяв тих людей і разом із ними виконав вимоги очищення. Потім увійшов у Храм і оголосив, що після закінчення днів очищення за кожного з них буде принесено жертву.

Ув'язнення Павла

27 Коли ж закінчувалися сім днів, декілька юдеїв з Азії побачили Павла в Храмі та, підбуривши весь народ, схопили його. 28 Вони кричали: «Ізраїльтяни, допоможіть! Це чоловік, який повсюди навчає проти *нашого* народу, проти Закону й проти цього місця. До того ж він привів греків у Храм і цим осквернив

це святе місце». ²⁹ Перед тим вони бачили в місті Павла разом із Трохимом з Ефеса й припустили, що Павло ввів його в Храм. ³⁰ Усе місто заворушилося, і зібрався народ. Схопивши Павла, витягнули його з Храму та негайно зачинили двері. ³¹ Вони вже хотіли вбити Павла, але звістка, що весь Єрусалим охоплено заворушенням, дійшла до римського Трибуна. ³² Він, узявши воїнів та сотників, відразу побіг до них. Побачивши Трибуна та воїнів, юдеї перестали бити Павла. ³³ Трибун, підійшовши, узяв, заарештував Павла й наказав зв'язати його двома ланцюгами. Він спитав народ, хто це такий і що він зробив. ³⁴ Однак у натовпі одні кричали одне, а інші – інше. Оскільки він через метушню не міг зрозуміти нічого достеменно, то наказав відвести Павла до фортеці. ³⁵ Коли він був уже на сходах, воїни були вимушені нести його через тиск натовпу. ³⁶ Багато народу йшло за ним, вигукуючи: «Смерть йому!»

Павло звертається до народу

³⁷ Перед тим, як Павла мали ввести до фортеці, він спитав Трибуна:

— Чи можна мені щось тобі сказати?

Той відповів:

— Ти знаєш грецьку? ³⁸ Чи ти не той єгиптянин, який нещодавно підняв бунт і повів за собою в пустелю чотири тисячі розбійників?

³⁹ Павло відповів:

— Я юдей з Тарса в Килікії, громадянин відомого міста. Прошу тебе, дозволь мені звернутися до народу.

⁴⁰ Коли той дозволив, Павло, стоячи на сходах, дав народові знак рукою. Коли настала тиша, він заговорив єврейською мовою, кажучи:

22

¹ «Брати та батьки! Послухайте тепер мое виправдання перед вами».

² Почувши, що він говорить єврейською, вони ще більше притихли.

Павло сказав: ³ «Я юдей! Народився в Тарсі в Килікії, але виховувався в цьому місті, біля ніг Гамаліїла, навчений докладно Закону батьків наших, ревнитель Бога, як і всі ви сьогодні. ⁴ Я переслідував до смерті послідовників цього Шляху, зв'язував та кидав у в'язницю чоловіків та жінок. ⁵ Свідки цього – первосвященник та всі старійшини, від яких я отримував листи до братів із Дамаска, щоб піти та привести до Єрусалима зв'язаними тих, хто там був, для покарання.

⁶ І сталося, коли я вже наближався до Дамаска, приблизно опівдні, навколо мене раптом засяяло велике світло з неба. ⁷ Я впав на землю й почув голос, який казав мені: „Савле! Савле! Чому ти переслідуєш Мене?“ ⁸ Я спитав: „Хто Ти, Господи?“ Він відповів: „Я Ісус із Назарета, Якого ти переслідуєш“. ⁹ Ті, що були зі мною, бачили світло, але не розуміли голосу Того, Хто промовляв. ¹⁰ Я запитав: „Господи, що мені робити?“ Господь сказав: „Підведися та йди в Дамаск. Там тобі буде сказано все, що тобі призначено робити“. ¹¹ Ті, що були зі мною, за руки привели мене в Дамаск, тому що я осліп від того яскравого світла.

¹² Чоловік, на ім'я Ананія, благочестивий за Законом, про якого добре свідчили всі юдеї, що мешкали там, ¹³ прийшов до мене й, ставши поруч, сказав: „Брате Савле, прозрій!“ І тієї ж миті я побачив його.

14 Він сказав: „Бог наших батьків обрав тебе, щоб ти пізнав Його волю, побачив Праведного та почув голос із Його вуст. 15 Ти будеш перед усіма людьми Йому свідком того, що бачив та чув. 16 І тепер чому ти зволікаєш? Встань, прийми хрещення та обмий свої гріхи, прикликавши Його ім'я!“

17 Коли я повернувся в Єрусалим і молився в Храмі, мені було видіння. 18 Я побачив Господа, Який казав мені: „Поспіши та скоріше вийди з Єрусалима, тому що не приймуть твого свідчення про Мене“.

19 Я відповів: „Господи, вони знають, що я кидав їх у в'язницю та бив у синагогах тих, хто вірив у Тебе. 20 Коли проливалася кров Твого свідка Стефана, я стояв там, і схвалював це, і охороняв одяг тих, хто вбивав його“.

21 Тоді Господь промовив до мене: „Іди, бо Я пошлю тебе далеко до язичників“».

Ув'язнення Павла

22 Натовп слухав Павла до цих слів, але тут вони почали кричати: «Геть такого із землі! Йому не слід жити!»

23 Вони кричали, скидали одяг та кидали пил у повітря. 24 Тоді Трибун звелів відвести Павла до фортеці; він наказав бичувати та допитати його, щоб дізнатися, з якої підстави вони так на нього кричали. 25 Але коли прив'язали його ременями, Павло сказав сотникові, що стояв поруч: «Чи дозволено вам бичувати римського громадянина, та ще й без суду?»

26 Почувши це, сотник пішов до Трибуна й сказав йому: «Що ти хочеш зробити? Цей чоловік – римський громадянин».

27 Трибун прийшов до Павла та спитав:
— Скажи мені, ти римський громадянин?
Він відповів:

—Так.

²⁸Трибун сказав:

—Я придбав це громадянство за чималу суму грошей.

Павло ж відповів:

—А я народився римлянином.

²⁹Ті, що мали його допитати, негайно відійшли від нього. Трибун дуже злякався, збагнувши, що він зв'язав римського громадянина.

Павло перед Синедріоном

³⁰Наступного дня, бажаючи дізнатися достеменно, чому юдеї звинувачують його, Трибун розв'язав його та наказав, щоб зібралися первосвященники й весь Синедріон. Потім він увів Павла та поставив перед ними.

23

¹Павло подивився уважно на Синедріон та сказав: «Брати, до цього дня я жив перед Богом із добрим сумлінням».

²Тут первосвященник Ананія наказав тим, хто стояв біля нього, ударити його по вустах.

³Тоді Павло промовив до нього:

—Бог тебе вдарить, стіно побілена! Ти сидиш тут, аби судити мене за Законом, але сам, всупереч Закону, наказуєш мене вдарити!

⁴Ті, що стояли біля нього, сказали:

—Ти ображаєш Божого первосвященника?

⁵Павло відповів:

—Брати, я не знав, що він первосвященник. Бо написано: «Керівника народу твого не злослов».*

⁶Знаючи, що одна частина з них – садукєї, а друга – фарисеї, Павло вигукнув у Синедріоні:

* **23:5** 23:5 Див. Вих. 22:28.

—Брати, я фарисей, син фарисея, і мене судять за надію у воскресіння з мертвих!

⁷ Коли він це сказав, між фарисеями та садукееями виникла незгода, і натовп розділився; ⁸ бо садукееї кажуть, що немає воскресіння з мертвих, ні ангелів, ні духів. Фарисеї ж визнають усе це.

⁹ Здійнявся великий крик, деякі книжники з фарисейської сторони піднялися й рішуче сказали: «Ми не знаходимо нічого поганого в цій людині! Може, і справді якийсь дух або ангел говорив до нього?» ¹⁰ Колотнеча ставала дедалі більшою; і Трибун, боячись, щоб вони не розірвали Павла, наказав воїнам зійти, забрати його з-поміж них і відвести у фортецю.

¹¹ Наступної ночі Господь став перед Павлом та промовив: **«Будь сміливим! Бо як ти свідчив про Мене в Єрусалимі, так будеш свідчити і в Римі».**

Заколот проти Павла

¹² Коли настав день, деякі юдеї зібрались і запрягнулись, що не їстимуть і не питимуть, поки не вб'ють Павла. ¹³ Тих, хто дав клятву, було більше сорока людей. ¹⁴ Вони пішли до первосвященника та старійшин і сказали: «Ми зв'язали себе клятвою не їсти, поки не в'ємо Павла. ¹⁵ Тепер ви та Синедріон скажіть Трибуну привести його до вас, начебто ви бажаєте докладніше розглянути його справу. Ми ж будемо готові й, перш ніж він наблизиться, ми в'ємо його».

¹⁶ Але про цю змову довідався син Павлової сестри. Він пішов до фортеці та повідомив Павлові.

¹⁷ Тоді Павло покликав одного із сотників та сказав: «Відведи цього юнака до Трибуна, він має йому щось сказати».

¹⁸ Той відвів його до Трибуна й сказав:

—В'язень Павло покликав мене й просив привести цього юнака до тебе. Він має щось тобі сказати.

¹⁹ Трибун узяв його за руку та, відвівши набік, спитав:

—Що ти маєш мені сказати?

²⁰ Юнак сказав:

—Юдеї змовилися, що проситимуть тебе завтра привести Павла до Синедріону, нібито бажають більш докладно допитати його. ²¹ Але ти не слухай їх, тому що більше сорока людей підстерігають його. Вони поклялися не їсти й не пити, поки не вб'ють його. І тепер вони готові й чекають від тебе розпорядження.

²² Трибун відпустив юнака, наказавши йому:

—Нікому не говори про те, що сказав мені.

Павло надісланий до Кесарії

²³ Потім покликав двох сотників і наказав їм: «Приготуйте двісті воїнів, сімдесят вершників і двісті стрільців, щоб о третій годині[†] ночі йти до Кесарії.

²⁴ Приведіть коней і для Павла, щоб він був у безпеці доставлений до намісника Фелікса».

²⁵ Він написав листа такого змісту:

²⁶ «Клавдій Лісій

до поважного намісника Фелікса.

Вітання!

²⁷ Цього чоловіка схопили юдеї і вже збиралися вбити. Але, довідавшись, що він римський громадянин, я прийшов разом із воїнами й визволив його. ²⁸ Бажаючи дізнатися причину його обвинувачення, привів його до їхнього Синедріону.

²⁹ Я виявив, що обвинувачення пов'язане з їхнім Законом, але немає нічого, що заслуговувало б на смерть або ланцюги. ³⁰ Коли мені повідомили про змову проти нього, я відразу надіслав його до тебе,

[†] **23:23** 23:23 Двадцять перша година.

наказавши й обвинувачам оскаржити його перед тобою. Будь здоровий!»

³¹ Отже, воїни, згідно з наказом, взяли Павла й вночі привели в Антипатриду. ³² Наступного дня, залишивши вершників, щоб ішли з ним далі, воїни повернулися до фортеці. ³³ Коли *вершники* прийшли до Кесарії, то, передавши листа наміснику, поставили Павла перед ним. ³⁴ *Намісник*, прочитавши листа, спитав *Павла*, з якої він провінції. Дізнавшись, що він із Килікії, ³⁵ сказав: «Я тебе послухаю, коли прийдуть ті, хто тебе обвинувачує». І наказав стерегти його в преторії Ірода.

24

Павло перед Феліксом

¹ Через п'ять днів первосвященник Ананія разом зі старійшинами та адвокатом Тертуллом прийшли до Кесарії та перед намісником висунули обвинувачення проти Павла. ² Коли Павла покликали, Тертулл почав обвинувачувати його, кажучи: «Тривалий мир ми маємо завдяки тобі, і добрі речі були зроблені для цього народу через твою дбайливість. ³ Поважний Феліксе! Ми з великою вдячністю завжди й повсюди це визнаємо. ⁴ Щоб не затримувати тебе довго, благаю тебе, вислухай нас коротко у своєму милосерді. ⁵ Ми з'ясували, що ця людина – бунтівник. Він провокує заворушення між усіма юдеями в усьому світі та очолює назарейську ересь. ⁶ До того ж він намагався осквернити Храм. Тому ми його спіймали й хотіли судити за нашим Законом. ⁷ Але прийшов Трибун Лісій і силоміць забрав його з наших рук, ⁸ наказавши

його обвинувачам іти до тебе.* Якщо ти його допитаєш, то сам дізнаєшся про все, у чому ми його звинувачуємо».

⁹ Інші юдеї теж долучилися до обвинувачень, говорячи, що все це правда.

Павло захищає себе

¹⁰ Коли намісник подав знак, Павло почав говорити: «Знаючи, що ти вже багато років суддя цього народу, я охоче буду захищатися. ¹¹ Ти можеш довідатись, що минуло не більше дванадцяти днів відтоді, як я прийшов до Єрусалима на поклоніння. ¹² І не бачили мене, щоб я сперечався з кимось у Храмі або підбурював народ десь у синагогах чи в місті. ¹³ Вони навіть не можуть тобі довести того, у чому мене звинувачують. ¹⁴ Але я визнаю, що служу Богові батьків наших згідно з вченням Шляху, яке вони називають ерессю. Я вірю всьому, що записано в Законі та Пророках. ¹⁵ У мене така ж надія на Бога, як і в них, що буде воскресіння праведних та неправедних. ¹⁶ Тому я дбаю про те, щоб завжди мати чисте сумління перед Богом та людьми.

¹⁷ Через багато років я прийшов, щоби подати моему народові милостиню та принести жертви. ¹⁸ За цим мене й знайшли очищеного в Храмі. Там не було ні натовпу, ні колотнечі. ¹⁹ Це були деякі юдеї з Азії, які мали би бути тут перед тобою, якщо мають щось проти мене. ²⁰ Або нехай присутні тут скажуть, яку провину знайшли в мені, коли я стояв у Синедріоні. ²¹ Хіба що те слово, яке я вигукнув перед ними: „Сьогодні мене судять перед вами за воскресіння з мертвих!“»

* **24:8** 24:6-8 Деякі ранні рукописи не містять слів: й хотіли судити... до тебе.

²² Тоді Фелікс, який добре знав про Шлях, відклав суд, сказавши: «Я винесу рішення з вашого питання, коли прийде Трибун Лісій». ²³ Він наказав сотникові стерегти Павла, але надати певну свободу й нікому з його близьких не забороняти, щоб служили йому.

²⁴ Через декілька днів Фелікс прийшов разом зі своєю дружиною Друзиллою, яка була юдейкою. Він наказав покликати Павла, аби послухати про віру в Ісуса Христа. ²⁵ Проте коли Павло говорив про праведність, здержливість та майбутній суд, Фелікс злякався й сказав: «Тепер іди! Коли матиму час, покличу тебе». ²⁶ Він сподівався, що Павло дасть йому грошей, і тому часто наказував привести його та говорив із ним.

²⁷ Коли минуло два роки, замість Фелікса прийшов Порцій Фест. Бажаючи догодити юдеям, Фелікс залишив Павла у в'язниці.

25

Павло перед Фестом

¹ Через три дні після свого прибуття Фест вирушив із Кесарії до Єрусалима, ² де первосвященники та керівники юдеїв виклали обвинувачення проти Павла. Вони благали Феста ³ проявити милість та викликати Павла до Єрусалима. Самі ж готували засідку, щоб у дорозі вбити його. ⁴ Але Фест відповів: «Павла стережуть у Кесарії, і я сам незабаром відправлюся туди. ⁵ Отже, нехай ваші керівники йдуть зі мною, і якщо в цій людині є щось погане, то нехай звинувачують її».

⁶ Пробувши в них не більше восьми чи десяти днів, Фест повернувся до Кесарії, наступного дня сів у суддівське крісло та наказав привести Павла. ⁷ Коли

ж Павло прийшов, юдеї, які прибули з Єрусалима, зібралися навколо нього й почали звинувачувати його в численних злочинах, яких не могли довести.

⁸ Павло сказав у свій захист:

—Я нічим не согрішив ні проти юдейського Закону, ні проти Храму, ні проти Кесаря.

⁹ Але Фест, бажаючи догодити юдеям, спитав Павла:

—Чи згоден ти піти* до Єрусалима, щоб я судив тебе там?

¹⁰ Павло ж сказав:

—Я стою перед судом Кесаря, де мені й належить прийняти суд. Я не зробив нічого поганого юдеям, як ти й сам це добре знаєш. ¹¹ Якщо я зробив щось погане, варте смерті, я згоден померти. Але якщо немає нічого в тому, у чому мене звинувачують, ніхто не може видати мене їм. Я вимагаю суду Кесаря!

¹² Тоді Фест, поговоривши зі своєю радою, відповів:

—Якщо ти вимагаєш суду Кесаря, до Кесаря й підеш!

Фест радиться з царем Агриппою

¹³ Через декілька днів до Кесарії приїхав цар Агриппа† та Вереніка, щоб привітати Феста.

¹⁴ Вони провели там декілька днів, і Фест розповів цареві про справу Павла:

—Є тут один чоловік, залишений Феліксом у в'язниці. ¹⁵ Коли я був у Єрусалимі, юдейські первосвященники та старійшини свідчили проти нього, вимагаючи його засудження. ¹⁶ Я ж відповів їм, що римляни не мають звичаю видавати людину, доки вона не зустрінеться віч-на-віч зі своїм обвинувачем і не отримає можливості захиститися

* **25:9** 25:9 Буквально: піднятися до Єрусалима. † **25:13** 25:13 Ірод Агриппа II, син Ірода Агриппи I.

від звинувачення. ¹⁷ Коли вони прийшли сюди, я відразу ж скликав суд та наказав привести цього чоловіка. ¹⁸ Обступивши його, обвинувачі не висунули жодної провини з тих, про які я підозрював; ¹⁹ натомість вони мали деякі суперечки щодо їхньої релігії й щодо якогось Ісуса, Котрий помер і про Якого Павло казав, що Він живий. ²⁰ Я був розгублений, не знав, як розглянути цю справу, і спитав *Павла*, чи він бажає піти до Єрусалима й там стати перед судом щодо цього. ²¹ Павло ж вимагав, щоб його залишили під вартою на розсуд Августа. Отже, я вирішив відіслати його до Кесаря.

²² Агриппа сказав Фестові:

—Я хотів би сам послухати цього чоловіка.

Фест відповів:

—Завтра почуєш.

Павло перед царем Агриппою

²³ Наступного дня Агриппа та Вереніка прийшли з великою пишністю та увійшли до зали зустрічі разом із Трибунами та поважними людьми міста. За наказом Феста привели Павла.

²⁴ Фест сказав:

«Царю Агриппо й усі присутні тут із нами! Ви бачите людину, на яку мені скаржилося безліч юдеїв і в Єрусалимі, і тут, вигукуючи, що він не повинен більше жити. ²⁵ Я ж зрозумів, що він не зробив нічого, вартого смерті; і оскільки він сам вимагав суду в Августа, я вирішив надіслати його до Рима. ²⁶ Але в мене немає нічого достеменного, про що я міг би написати володареві, тому я привів його до вас, і особливо до тебе, царю Агриппо, щоб після допиту я мав, що написати. ²⁷ Бо мені здається нерозсудливим надсилати ув'язненого, не вказавши підстав для його звинувачення».

26

Павло захищає себе перед Агриппою

¹ Агриппа промовив до Павла:

—Тобі можна висловитись на свій захист.

Павло підняв руку й почав захищатися:

² —Царю Агриппо! Я щасливий, що можу сьогодні захищатися перед тобою від усього, у чому мене звинувачують юдеї. ³ Тим більше, що ти знаєш усі юдейські звичаї та суперечності. Тому прошу тебе терпляче вислухати мене. ⁴ Усім юдеям відомо, що ще змалку моє життя проходило спочатку в моїй країні, а потім серед мого народу в Єрусалимі. ⁵ Знаючи мене здавна, вони могли б засвідчити, якби захотіли, що я жив як фарисей за найсуворішим вченням нашої релігії. ⁶ І зараз я стою перед судом за надію на обітницю Бога, дану нашим батькам, ⁷ до здійснення якої сподіваються дійти наші дванадцять племен, ревно служачи Богові вдень та вночі. За цю надію, о царю, юдеї звинувачують мене. ⁸ Чому ви вважаєте неймовірним те, що Бог воскрешає мертвих? ⁹ Я теж вважав, що мені треба багато робити проти імені Ісуса з Назарета. ¹⁰ Це я й робив у Єрусалимі: багатьох святих кинув у в'язницю, отримавши владу від первосвященників; а коли їх вбивали, на те був і мій голос. ¹¹ І у всіх синагогах я часто мучив їх, змушуючи богохульствувати. У несамовитій люті я переслідував їх навіть у інших містах.

¹² Одного разу з цією метою я пішов до Дамаска із владою та дорученням від первосвященників. ¹³ Десь опівдні, царю, будучи в дорозі, я побачив світло з неба, яскравіше від сонця. Воно осяяло мене й тих, хто був зі мною. ¹⁴ Усі ми впали на землю, і я почув голос єврейською: **«Савле, Савле, чому ти**

переслідуєш Мене? Тяжко тобі бити ногою колючку».

¹⁵ Тоді я спитав: «Хто Ти, Господи?»

Господь відповів:

«Я – Ісус, Якого ти переслідуєш! ¹⁶ Але підведися та встань на ноги: Я з'явився тобі, щоб призначити тебе служителем та свідком того, що ти бачив, і того, що Я відкрив тобі. ¹⁷ Я визволю тебе від народу та від язичників, до яких Я тебе посилаю, ¹⁸ щоб відкрити їм очі та повернути їх від темряви до світла, від влади сатани до Бога, щоб отримали прощення гріхів та спадщину зі святими через віру в Мене».

¹⁹ Тому, царю Агриппо, я не став противитися небесному видінню, ²⁰ а проповідував спершу тим, хто в Дамаску, *потім* в Єрусалимі, по всій Юдеї і язичникам, щоб вони покаялись і навернулися до Бога, роблячи діла, гідні покаяння. ²¹ Через це юдеї схопили мене в Храмі й намагалися вбити. ²² Але, отримавши допомогу від Бога, я стою *тут* донині та свідчу малому й великому. Я говорю лише те, що, за словами Пророків та Мойсея, мало статися: ²³ Христос має страждати, першим воскреснути з мертвих і звістити світло *Своєму* народові та язичникам.

²⁴ Коли він так захищався, Фест голосно промовив:

—Павле, ти божевільний! Твоя велика вченість доводить тебе до безумства!

²⁵ Павло відповів:

—Поважний Фесте, я не божевільний, а кажу правдиві та розумні слова. ²⁶ Адже цар знає про все це, і тому я можу сміливо говорити. Я переконаний, що нічого не приховане від нього, бо діялось не в закутку. ²⁷ Царю Агриппо, чи віриш ти пророкам? Знаю, що віриш!

²⁸ Тоді Агриппа сказав Павлові:

—Ще трохи, і ти переконаєш і мене стати християнином.

²⁹ Павло відповів:

—Чи трохи, чи багато, але я молюся Богові, щоб не тільки ти, але й всі, що слухають мене сьогодні, стали такими, як я, за винятком оцих кайданів.

³⁰ Цар, намісник, Вереніка й всі, хто сидів із ними, підвелися. ³¹ Виходячи, вони говорили між собою: «Ця людина не зробила нічого, вартого смерті чи кайданів».

³² Агриппа сказав Фестові:

—Цього чоловіка можна було б звільнити, якби він не вимагав суду Кесаря.

27

Подорож Павла до Рима

¹ Коли було вирішено, що ми попливемо до Італії, Павла та інших ув'язнених передали сотникові, на ім'я Юлій, з когорти Августа. ² Ми сіли на адрамітський корабель, який мав плисти до кількох міст Азії, і відпливли. ³ З нами був Аристарх, македонець із Солуня. ³ Наступного дня ми пристали в Сидоні. Юлій добре ставився до Павла й дозволив йому піти до своїх друзів та отримати догляд. ⁴ Відчаливши звідти, ми попливли під укриттям Кіпру, тому що вітри були протилежні; ⁵ перетнувши відкрите море, що омиває береги Килікії та Памфілії, причалили до Міри в Лікії. ⁶ Там сотник знайшов олександрійський корабель, який плыв до Італії, і посадив нас на нього. ⁷ Повільно пропливши багато днів, ми насилу дісталися до Кніду. Оскільки вітер не дозволяв триматися потрібного напрямку, ми попливли біля Криту навпроти Салмона. ⁸ З труднощами минувши його, припливли до одного

міста, що зветься Добра Пристань, поблизу якого було місто Ласея.

⁹ Як минуло багато часу й плавання вже стало небезпечним, бо й піст проминув, Павло радив: ¹⁰ «Я бачу, що наша подорож буде з труднощами та великими втратами не тільки для вантажу та корабля, але й для нашого життя». ¹¹ Проте сотник більше послухався керманіча та власника корабля, ніж Павлових слів. ¹² Через те, що пристань не була придатна для зимівлі, більшість вирішила відплисти звідти, щоб, якщо можна, дістатися до Фініка й перезимувати в порту на Криті, відкритому для південно-західних та північно-західних вітрів.

Буря на морі

¹³ Тож як повіяв південний вітер, подумали, що досягли бажаного, і, піднявши вітрила, попливли вздовж Криту. ¹⁴ Та незабаром зі сторони острова зірвався ураганний вітер, що зветься Евракілон. ¹⁵ Він підхопив корабель, так що неможливо було протистояти, ми піддалися вітрові й нас понесло. ¹⁶ Підпливши до маленького острівця, що зветься Клавдою, ми ледве змогли втримати рятувальний човен. ¹⁷ Коли ж його підняли, намагалися канатами обв'язати корабель. Побоюючись, щоб не потрапити на мілину Сирту, опустили вітрила*^{*}; і так нас понесло. ¹⁸ Наступного дня нас так сильно кидала буря, що ми почали викидати вантаж. ¹⁹ Третього дня ми власними руками викидали корабельне знаряддя. ²⁰ Оскільки ні сонце, ні зорі не з'являлися багато днів, а шторм не зменшувався, ми втратили вже всяку надію на порятунок. ²¹ Оскільки давно нічого не

* **27:17** 27:17 Це слово є морським терміном, його можна також перекласти і як «плавучий якір» – спеціальне пристосування, яке гальмувало хід корабля.

їли, Павло став посеред них та промовив: «Люди, треба було послухати моєї поради й не відпливати з Криту, тоді б ви не зазнали такої біди та шкоди. ²² А тепер закликаю вас бути бадьорими, бо ніхто з вас не втратить життя, тільки корабель *розіб'ється*. ²³ Цієї ночі мені з'явився ангел Бога, Якому я належу і Якому служу. ²⁴ Він сказав мені: „Павле, не бійся! Ти повинен стати перед Кесарем. І ось Бог дарував тобі всіх, хто пливе з тобою“. ²⁵ Тому, люди, будьте бадьорі! Я вірю Богові, і все буде так, як мені сказано. ²⁶ Нас має викинути на якийсь острів».

Порятунок

²⁷ Коли настала чотирнадцята ніч, нас усе ще носило по Адріатичному морю. Десь опівночі моряки стали припускати, що ми наближаємося до якоїсь землі. ²⁸ Помірявши глибину, виявили двадцять сажнів[†]. Пропливши ще трохи, знову поміряли, і було п'ятнадцять сажнів[‡]. ²⁹ Побоюючись, щоб не натрапити на скелясті місця, скинули з корми чотири якорі й молилися, щоб скоріше настав день. ³⁰ А коли моряки намагалися втекти з корабля й опускали рятувальний човен у море, вдаючи, ніби бажають спустити якорі з передньої частини, ³¹ Павло сказав сотникові та воїнам: «Якщо вони не залишаться на кораблі, ви не зможете врятуватися». ³² Тоді воїни перерізали канати рятувального човна, і він впав у море.

³³ Коли почало розвиднятись, Павло закликав усіх поїсти, кажучи: «Сьогодні вже чотирнадцятий день, як ви перебуваєте в очікуванні, нічого не ївши. ³⁴ Тому прошу вас поїсти, бо це сприятиме вашому порятунку; жоден із вас навіть волосини з голови

[†] **27:28** 27:28 Приблизно 37 метрів. [‡] **27:28** 27:28 Приблизно 27 метрів.

не втратить». ³⁵ Сказавши це, узяв хліб, подякував Богові перед усіма, розламав та почав їсти. ³⁶ Тоді всі підбадьорились і стали їсти. ³⁷ А всіх нас на кораблі було двісті сімдесят шість осіб. ³⁸ Як всі наїлися, то стали облегувати корабель, викидаючи зерно в море.

³⁹ Коли настав день, вони не розпізнали землі, але побачили якусь затоку з піщаним берегом, до якого вирішили причалити кораблем, якщо зможуть. ⁴⁰ Відрізавши якорі, залишили їх у морі; водночас розв'язали канати з керма й, піднявши мале вітрило за вітром, попрямували до берега. ⁴¹ Однак, наскочивши на мілину між двома течіями, ніс корабля застряг і став нерухомий, а корму розбивало силою хвиль.

⁴² Тоді воїни вирішили вбити всіх в'язнів, щоб ніхто, впливши, не втік. ⁴³ Проте сотник, бажаючи врятувати Павла, утримав їх від цього наміру. Він наказав тим, хто вміє плавати, стрибати першими та дістатися берега, ⁴⁴ а іншим – рятуватися на дошках або на рештках корабля. І таким чином усі дісталися до суші.

28

На острові Мальта

¹ Урятувавшись, ми дізналися, що острів називається Мальта. ² Мешканці *острова* виявили до нас надзвичайну гостинність. Вони, запаливши вогонь, прийняли всіх нас, тому що падав дощ і було холодно. ³ Коли Павло, зібравши купу сухих дров, поклав їх на вогонь, гадюка, яка виповзла від жару, вчепилася за його руку. ⁴ Мешканці, побачивши, що з його руки звисає змія, говорили одне одному: «Без сумніву, цей чоловік – убивця: він

урятувався з моря, але справедливість не дозволила йому жити». ⁵ Однак Павло струсив змію у вогонь, не зазнавши жодної шкоди. ⁶ Вони очікували, що він почне опухати або негайно впаде мертвий. Але, чекаючи довго, побачили, що нічого поганого з ним не сталося. Тоді змінили свою думку й казали, що він – бог.

⁷ Неподалік від того місця були землі, які належали начальникові острова, на ім'я Публій. Він прийняв нас, і ми гостювали в нього три дні. ⁸ І сталося, що батько Публія лежав хворий на лихоманку та кишкову інфекцію. Павло увійшов до нього, помолився та, поклавши на нього руки, зцілив його. ⁹ Після цього й інші хворі з острова приходили та отримували зцілення. ¹⁰ Вони вшанували нас великими почестями й, коли ми відпливали, забезпечили нас усім необхідним.

Прибуття до Рима

¹¹ Через три місяці ми відпливли на олександрійському кораблі, котрий мав знак Діоскурів та перезимував на острові. ¹² Ми припливли до Сиракуз та пробули там три дні. ¹³ Відпливши звідти, прибули до Регії. Наступного дня повіяв південний вітер, і через день ми прибули до Путеолі. ¹⁴ Там знайшли братів, і вони просили нас залишитися з ними сім днів.

І так ми прибули до Рима. ¹⁵ Тамтешні брати, почувши про нас, вийшли нам назустріч до форуму Аппія й до Трьох Таверн. Побачивши їх, Павло подякував Богові та підбадьорився. ¹⁶ Ми прибули до Рима, сотник передав в'язнів начальникові охорони,*

* **28:16** 28:16 Деякі ранні рукописи не містять слів: сотник... охорони.

а Павлові було дозволено жити окремо. З ним був тільки воїн, який його охороняв.

Служіння в Римі

¹⁷Через три дні Павло скликав знатних юдеїв і, коли вони зібралися, промовив до них:

—Брати, я не зробив нічого проти *нашого* народу або проти звичаїв батьків, проте мене було заарештовано в Єрусалимі та видано в руки римлян, ¹⁸які, розглянувши мою справу, хотіли звільнити мене, тому що ніякої провини, вартої смерті, на мені не було. ¹⁹Але оскільки юдеї протистояли цьому, я був змушений звернутися до Кесаря, проте не для того, щоб звинуватити в чомусь мій народ. ²⁰Саме з цієї причини покликав вас, щоб побачити та поговорити, бо за надію Ізраїлю на мені ці кайдани.

²¹Вони відповіли:

—Ми не отримали щодо тебе жодного листа з Юдеї, і ніхто з братів, що приходили, не сповістив і не сказав нічого поганого про тебе. ²²Однак ми б хотіли почути від тебе, що ти думаєш, бо нам відомо, що всюди говорять проти цього угруповання.

²³У призначений день до його помешкання прийшло їх ще більше. Павло з ранку до вечора свідчив їм про Царство Боже, намагаючись переконати їх про Ісуса на підставі Закону Мойсея та Пророків. ²⁴Одні були переконані тим, що він казав, інші ж не вірили. ²⁵Коли, не дійшовши згоди, відходили, Павло сказав такі слова:

«Правильно промовив Дух Святий через пророка Ісаю вашим батькам:

²⁶„Піди до цього народу та скажи:

«Ви будете слухати й слухати, але ніколи не зрозумієте;

будете дивитись і дивитись, але ніколи не побачите.

27 Бо серце цього народу згрубіло,
важко стали чути вухами
й очі свої заплющили,
щоб не побачити очима,
не почути вухами,
не зрозуміти серцем

і не навернутись, щоб Я зцілив їх»[†]

28 Отже, нехай вам буде відомо, що це спасіння Боже було надіслане язичникам, і вони його почують».

29 Після цих слів юдеї розійшлися, сперечаючись між собою.[‡]

30 Павло цілих два роки залишався там на власному утриманні й приймав усіх, хто заходив до нього. 31 Він проповідував Царство Боже та навчав про Господа Ісуса Христа сміливо та без перешкоди.

[†] **28:27** 28:27 Див. Іс. 6:9-10. [‡] **28:29** 28:29 Деякі ранні рукописи не містять цього вірша.

Бібліка ® Відкрита Новий Переклад Українською
The New Testament and Psalms in Ukrainian language:

Бібліка ® Відкрита Новий Переклад Українською

copyright © 2022 Biblica, Inc.

Language: Українська (Ukrainian)

Contributor: Biblica, Inc.

Новий Завіт і Книга Псалмів, Бібліка ® Відкрита Новий Переклад Українською™
© 2022 Biblica, Inc.

New Testament and Psalms, Biblica® Open New Ukrainian Translation™
Copyright © 2022 by Biblica, Inc.

«Biblica» (Бібліка) є товарним знаком, зареєстрованим у бюро патентів та торгових марок США компанією «Biblica, Inc.» Використовується з дозволу.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

Creative Commons License

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Biblica® is a trademark registered by Biblica, Inc., and use of the Biblica® trademark requires the written permission of Biblica, Inc. Under the terms of the CC BY-SA license, you may copy and redistribute this unmodified work as long as you keep the Biblica® trademark intact. If you modify a copy or translate this work, thereby creating a derivative work, you must remove the Biblica® trademark. On the derivative work, you must indicate what changes you have made and attribute the work as follows: “The original work by Biblica, Inc. is available for free at www.biblica.com and open.bible.”

Notice of copyright must appear on the title or copyright page of the work as follows:

Новий Завіт і Книга Псалмів, Бібліка ® Відкрита Новий Переклад Українською™
© 2022 Biblica, Inc.

New Testament and Psalms, Biblica® Open New Ukrainian Translation™
Copyright © 2022 by Biblica, Inc.

«Biblica» (Бібліка) є товарною знакою зареєстрованою в бюро патентів та торгових марок США компанією «Biblica, Inc.» Використовуються з дозволу.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

You must also make your derivative work available under the same license (CC BY-SA).

If you would like to notify Biblica, Inc. regarding your translation of this work, please contact us at <https://open.bible/contact-us>.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2023-04-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 19 Apr 2023

68eb76bb-3f7e-5394-ae2f-83de54389ca2